

Maart 1991, 10e jaargang Nummer 93

Mededelingen opbouwwerk

Arbeidsinpassing
gehandicapten

Bijdragen aan
Maatschappelijke

Ontwikkeling

Milieugericht
opbouwwerk

Werken aan
werk

- 3: Arbeidsinpassing gehandicapten,
Fenny Gerrits
- 7: Bijdragen aan Maatschappelijke Ontwikkeling,
Harry Broekman, Wil van de Leur
- 12: Zorg en Welzijn op één lijn
Van vangnet naar trampoline
- 13: LSA op lokatie
- 14: Een kans – maatwerk voor jongeren
- 15: Steunfuncties en sociale vernieuwing
- 16: Welzijnsambtenaren op nieuwe wegen,
Greet Hettinga
- 18: Studie en onderzoek,
NIMO
- 19: Vanuit de werkplaatsen
- 20: Euregio-project presenteert zich
- 22: Werkinhoudelijke projectregistratie
- 23: Allochtone meisjes ook economisch zelfstandig
- 24: Milieugericht opbouwwerk
- 25: Arbeidsongeschikten in beweging,
Willem van der Hoeven
- 26: Inhoudsopgave 1990
- 28: Jeugdwerk in de jaren negentig
Werken aan werk

MO is een mededelingenblad, voor en over de lokale opbouwwerkpraktijk. Het verschijnt tenminste 10 maal per jaar, zes gewone en vier themanummers.

Samenstelling en redactie: Fenny Gerrits (eindredactie), Greet Hettinga, Wil van de Leur, Kees Stuurup, Jolanda Tabak en Willem van de Wetering.

Cartoons: Ruurd Kok.

Basis lay-out: Paul Kloek, Houten
Omslagontwerp en druk: Stimio
Meteren

De jaarabonnementsprijs bedraagt f 55,- voor het eerste en f 50,- voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten f 7,50 kosten, themanummers f 10,-, excl. porto, MO-specials kosten f 14,50. Opzeggingen van abonnementen schriftelijk vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
ISSN: 0168-06SX

Redactie en administratie:
Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag,
tel. 070-3804431, fax. 070-3809973.

In dit nummer treft u een doortimmerd artikel aan over Maatschappelijke Ontwikkeling. Het betreft hier een moeilijk 'te vangen' begrip. Laten we ons in alle gemoedelijkheid eens afvragen wat Maatschappelijke Ontwikkeling nu precies inhoudt. Aan de hand van het artikel van Harry Broekman en Wil van de Leur wordt u misschien wel op ideeën gebracht.

Gehandicapten en opbouwwerk; oftewel heeft de methodiek opbouwwerk aan gehandicapten iets te bieden? Dat is ook een actuele vraag waaraan in dit nummer aandacht wordt geschonken.

Sociale vernieuwing, op lokatie, in de buurten, op het platteland of in de provincie blijft voorwerp van aandacht van de redactie.

Kortom een gevarieerd nummer waarbij ook de toekomst, in de vorm van aandacht voor de jeugd en het milieu, niet buiten beschouwing wordt gelaten.

De redactie

Arbeidsinpassing gehandicapten

De gehandicapten vormen een groep die moeite heeft met het vinden van een baan. Eén van de plaatsen waar zeer concreet gewerkt wordt aan arbeidsinpassing van gehandicapte jongeren is de school. Zoals blijkt uit een gesprek met Bob Kalfsterman, leerkracht aan de Haagse Mytylschool te Den Haag, is het geen sinecure om voor iedere leerling een plekje te vinden.

Ondersteuning is geboden om voor deze categorie werkzoekenden een arbeidzaam perspectief te creëren. De Haagse Werkgroep Arbeid Gehandicapten kwam in december 1990 met een rapport dat aanbevelingen doet om tot concrete invulling van dat streven te komen.

Handicaps in soorten en maten

De leerlingen van de Mytylschool hebben verschillende lichamelijke handicaps. Vaak ook hebben ze leer- en concentratieproblemen die met die lichamelijke gebreken samenhangen. Op de Mytylschool zijn dan ook vele voorzieningen aanwezig die het deze categorie leerplichten mogelijk moeten maken om het programma te volgen. Sterker nog, het programma wordt individueel afgestemd op de mogelijkheden van de leerling. Indien een leerling veel uren moet besteden aan allerlei therapieën kan hij/zij minder uren besteden aan schoolwerk. Op basis van de individuele behoefte aan (para)medische en sociale begeleiding wordt per leerling een curriculum vastgesteld. Er kunnen deelcertificaten op MAVO-niveau worden gehaald en er wordt een LBO-programma aangeboden. In tegenstelling tot de Tytylschool, waar de leerlingen over minder leer- en vermogen beschikken, is bij de leerlingen van de Mytylschool dus wel het vermogen om te leren aanwezig. Indien een leerling niet meer van de (para)medische en sociale verzorging afhankelijk is, zelfredzaam is geworden, kan hij/zij doorstromen naar het regulier onderwijs.

De stage-coördinator

Een van de leraren van de LBO-afdeling van de Haagse Mytylschool is Bob Kalfsterman. Vanuit zijn positie

als leraar is hij geleidelijk aan het veld van de arbeidsbemiddeling in gegaan. Een van de problemen bij die arbeidsinpassing is dat de Mytylschool geen echte beroepsopleiding biedt. In de LBO-afdeling worden hout/metaal-bewerking, huishoudkunde, kantoorpraktijk en algemeen vormende vakken gegeven. In de MAVO-afdeling wordt gewerkt voor deelcertificaten op C- of D-niveau. Ook die opleiding biedt geen concreet beroepsperspectief. Als stage-coördinator heeft Bob een cursus geïntroduceerd die hij heeft overgenomen van de MOK-scholen. De cursus is ontwikkeld door de Vereniging Samenwerkende Landelijke Pedagogische Centra. De cursus

bestaat uit drie leerfasen: 1. Zicht op jezelf; 2. Zicht op werk; 3. Samenvoeging van inzichten. In de laatste fase moet een plan tot stand komen voor een stage in een specifiek beroep. De leerlingen moeten met vallen en opstaan leren wat arbeid is en voor hen kan betekenen. In de derde fase komt ook het uitkeringsstelsel ter sprake. Het is voor de leerlingen van groot belang om hun rechten te kennen.

Velen zullen na de leerplichtige fase in de AAW en/of WAO terecht komen. Arbeid zal voor een aanzienlijk aantal schoolverlaters geen economische, maar veeleer een sociale en/of therapeutische noodzaak zijn. Voor deze groep zijn dagactiviteitscentra opgericht waar cursussen en andere activiteiten worden georganiseerd met het doel de mensen zinvol bezig te houden en eventueel verder bij te scholen. Veel jongeren stromen via zo'n dagactiviteitscentrum door naar de Sociale Werkvoorziening. Zolang de oud-leerling niet werkt, zal hij dus in ieder geval afhankelijk zijn van een uitkering. Om de leerlingen zo deskundig mogelijk voor te kunnen lichten nodigt de stage-coördinator professionals (bv. van het GAK) uit om op school te komen praten over dit onderwerp. "Niet alleen komt dat aan de leerlingen ten goede wat voorlichting betreft, maar ook komt er dan een categoriale profilering tot stand. De VSO-leerlingen als werkzoekenden komen dan als groep tot leven voor zo'n man. Dit kan het werk vanuit de school vergemakkelijken," aldus Bob Kalfsterman. Ook deelname aan een sollicitatieclub van het GMD beschouwt hij als een nuttige ervaring voor de leerlingen. Hiermee wordt de kennis van de arbeidsmarkt vergroot en leerlingen krijgen meer inzicht in hun eigen wensen en vermogens ten aanzien van werk. Bovendien bespaart het Kalfster-

man een hoop werk. Van zijn veertig-urige werkweek heeft hij maar acht uren per week beschikbaar voor stage-coördinatie. Dit is al een verbetering ten opzichte van vorig jaar toen hij slechts vier uur per week te besteden had. Deze tijd moet ook worden benut om studiedagen en andere informatiebijeenkomsten bij te wonen. Ook het inlezen in de materie en met name het bijhouden van veranderingen in het wettelijk kader van de arbeidsvoorziening nemen veel tijd in beslag. De deskundigheid met betrekking tot arbeidsvoorziening is op school niet aanwezig, de stage-coördinator moet zich dit zelf eigen maken. Gelukkig zijn er veel bijscholingsmogelijkheden voor stage-coördinatoren, maar tegelijkertijd houdt dit in dat een groot deel van de beschikbare tijd daarin moet worden geïnvesteerd.

Naast de cursus arbeidsoriëntatie voor de LBO-afdeling, is inmiddels ook een cursus gestart voor de MA-VO-leerlingen. Deze cursus is ontwikkeld door het Bureau voor Beroepskeuze- en Studietoelating. De cursus wordt meteen na de brugperiode (van twee jaar) aangeboden. Het doel van de cursus is ook hier bewustwording van de leerlingen omtrent arbeid en de rol die dit eventueel in hun leven zou kunnen spelen. De leerlingen kunnen door de cursus een perspectief opdoen waarin ze kunnen groeien naar een situatie die door hen is gekozen. Verder besteedt Bob ook nog veel aandacht aan oud-leerlingen. In het kader van de activiteiten van de stage-stuurgroep, waarin naast de stage-coördinator, de maatschappelijk werkster en vertegenwoordigers uit de directie van de school zitting nemen, worden de leerlingen na het eindexamen nog enige jaren gevolgd. Het komt wel voor dat een leerling in zijn 'nasa-schoolse' leven ergens vast loopt. In

zo'n geval treedt de school op als begeleider. Bob ziet dit ook als verantwoordelijkheid van de school. Ook komen oud-leerlingen wel eens langs om hun ervaringen met de arbeidsmarkt te delen met de leerlingen van dat moment. Dit kan zeer instructief zijn voor de leerlingen, die natuurlijk als alle andere leerlingen, de verhalen van hun docenten niet altijd van toepassing op hun eigen situatie achten. Het vergroot de realiteitszin van leerlingen om van lotgenoten te horen hoe arbeidsinpassing kan (mis)lukken.

De werkgroep arbeid gehandicapten

Naast de stage-coördinator is er een maatschappelijk werkster actief op school. Ook zij heeft maar weinig informatie te besteden aan dit werkveld. Lia de Gier is slechts voor acht uur per week verbonden aan de Haagse Mytyschool. De rest van haar tijd wordt in beslag genomen door de werkzaamheden die zij verricht bij het VTO (Adviesbureau voor kinderen met mogelijk afwijkende ontwikkeling) te Den Haag. Vanuit haar betrokkenheid bij de Mytyschool heeft zij zitting in de WAGW-Werkgroep van de gemeente Den Haag.

Naar aanleiding van een Haags gemeenteraadsbesluit (nr. 284, juni

1988) besloot de gemeente verschillende instanties op dat terrein werkzaam, te betrekken bij de gemeentelijke werkgroep die geacht werd aanbevelingen te doen ter uitvoering van dat raadsbesluit. Met name actiepunt 4 uit dat besluit:

"Om de werkgelegenheid van gehandicapten te bevorderen zullen de mogelijkheden van de Wet Arbeid Gehandicapte Werknemers optimaal worden benut.

Op projectbasis zal worden getracht een of meer experimenten te starten om gehandicapte jongeren een ruimere startmogelijkheid te geven. Daarbij zullen heel nadrukkelijk ook de mogelijkheden in het kader van de bestrijding van de werkloosheid worden betrokken."

In de inleiding van het rapport dat in december 1990 het licht zag, werden een aantal feiten geconstateerd met betrekking tot de problematische positie van gehandicapten op de arbeidsmarkt. Mensen met een handicap verwerven vrijwel nooit probleemloos een baan. De belangrijkste problemen die hierbij moeten worden overwonnen zijn de vooroordelen van werkgevers. Niet zozeer het strikte criterium of men geschikt is voor het vervullen van een functie

blijkt daarbij problemen op de werpen, maar allerlei randverschijnselen. Men huivert om deze categorie werkzoekenden tegemoet te komen vanwege vooroordelen omtrent noodzakelijke aanpassingen, begeleidingsbehoefte, mogelijk groter ziekteverzuim en over acceptatie binnen het bedrijf. Er is dus een attitudeverandering noodzakelijk om gehandicapte mensen aan bod te laten komen.

Naast de aanbevelingen die moeten leiden tot concretisering van 'actiepunt 4' is de werkgroep ook gevraagd na te denken over de belangen van gehandicapte mensen die behoefte hebben aan arbeidsmatige activiteiten, zonder dat zij als gevolg van de aard van hun handicap de mogelijkheid hebben om een reguliere arbeidsplaats te vervullen. De werkgroep is samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende gemeentelijke afdelingen (Economische Zaken, Arbeidsvoorzieningen, Personeelszaken en Welzijn en Volksgezondheid) en andere instellingen zoals de Gemeenschappelijke Medische Dienst, het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, Projectbureau Werkraat, de St. De Nieuwe Aanpak, Vereniging AVO, het Activiteitencentrum 'Sparing' en Lia de Gier van de Haagse Mytyschool. Voorzitter is Dhr. A. Nieuwland van de Raad Welzijnsbevordering Gehandicapten.

Het rapport

Allereerst heeft men geprobeerd de omvang van de doelgroep vast te stellen. Op basis van een onderzoek heeft men geconstateerd dat er in de stad Den Haag jaarlijks minstens 200 mensen met een lichamelijke functiestoornis problemen onder vinden bij het vinden van een plek op de arbeidsmarkt. Indien men het regionaal bekijkt komt men op een verdubbeling van het aantal uit. In

deze groep bevinden zich starters en 'herstarters'. Het is opmerkelijk dat in het rapport impliciet wordt gepleit voor een herziening van de gehanteerde definities. Volgens de voorzitter, dhr. Nieuwland, moet men alle gehandicapten, samengesteld uit vroeg-gehandicapten en WAO'ers als langdurig werklozen beschouwen. Iemand die als vroeg-gehandicapte nooit in staat is geweest om een arbeidsverleden op te bouwen is immers al die tijd werkloos geweest. Ook gaat een dergelijke redenering er van uit dat alle gehandicapten in principe willen werken.

Mensen met een handicap die toegang trachten te krijgen tot de arbeidsmarkt verkeren meer dan andere werkzoekenden in een achterstandssituatie. Doordat zij veelal gedurende langere tijd geen geregelde arbeid hebben verricht, of in het geval van schoolverlaters nog nooit geregelde arbeid hebben verricht, spelen alle uit onderzoek van langdurige werkloosheid bekende effecten, zoals moedeloosheid, teruglopend zelfvertrouwen en dergelijke ook voor deze mensen een rol.

Ook hebben zij te maken met de wijzigingen in ons sociale stelsel. Het beleid van de overheid om het beroep op de WAO te beperken, leidt voor mensen met een (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid tot vermindering van inkomen, hetgeen de druk om werk te verkrijgen doet toenemen. De mogelijkheden die de Wet Arbeid Gehandicapte Werknemers biedt om gehandicapten minder afhankelijk te maken van arbeidsongeschiktheidsregelingen worden voorsnog onvoldoende benut. De WAGW heeft weliswaar geleid tot een beperking van de uitstoot van werknemers, maar de instroom van gehandicapte werkzoekenden is onvoldoende gebleken. De instroom van mensen vanuit de WAO naar een arbeidsplaats op grond van de WAGW is substantieel klein gebleven door het ontbreken van harde voorwaarden ten aanzien

van de in de wet gestelde quota. De arbeidsinpassing wordt bemoeilijkt door drie knelpunten:

- Gebrek aan werkervaring. Voor mensen met een arbeidsverleden vormt noodzakelijke her- of bijscholing dikwijls een probleem bij het vinden van een arbeidsplaats.
 - De noodzaak om voorzieningen of aanpassingen te moeten treffen op de werkplek leidt bij werkgevers tot een afwerende houding. Dit ondanks het feit dat de kosten van die voorzieningen geheel ten laste van de algemene middelen komen en dus geen feitelijke belemmering behoeven te betekenen.
 - De toekomstige collega-werknemers blijken in veel gevallen reserves te hebben ten aanzien van mensen met een handicap omdat er twijfels bestaan omtrent de mogelijke productiviteit.
- De werkgroep richt haar aanbevelingen om tot effectievere inspanningen tot arbeidsinpassing van gehandicapte te komen op de gemeentelijke overheid, de instellingen in de gesubsidieerde en gepremieerde sector, de werkgevers in het algemeen en de werkgeversorganisaties in het bijzonder en de werknemersorganisaties.

De aanbevelingen

De aanbevelingen van de werkgroep zijn bescheiden. Er wordt gepleit voor maatwerk. Voorts wordt geconstateerd dat een dergelijke benadering niet om nieuwe regelingen of voorzieningen, maar eerder om een soepele en creatieve hantering van de beschikbare regelingen en voorzieningen vraagt. Dit wijst in de richting van de gewenste attitudeverandering die er toe moet leiden dat de betrokkenen meer 'gehandicapt-minded' worden.

Ook wordt gepleit voor intensieve voortzetting van de samenwerking en regelmatige wederzijdse informatie over kandidaten en/of ar-

beidsmogelijkheden die ertoe zullen leiden dat een arbeidsplaats die beschikbaar is en die in beginsel goed door een gehandicapte kandidaat kan worden vervuld, ook daadwerkelijk door een gehandicapte kandidaat zal worden vervuld.

Eigenlijk wordt hier de ontwikkeling van een netwerk, bestaande uit vertegenwoordigers van de bij de werkgroep betrokken instellingen aanbevolen.

Ook wordt aanbevolen het imago van gehandicapte werknemers te verbeteren. Men zou zich kunnen aansluiten bij de inspanningen die op dit gebied zijn verricht door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Om werkgevers verder te stimuleren wordt voorgesteld een publiciteitsprijs in te stellen voor gehandicapten-vriendelijke werkgevers.

Ook moeten werkgevers maar eens expliciet stelling nemen in deze materie, daartoe aangezet door ondernemingsraden of medezeggenschapscommissies om zodoende de betrokkenheid op de werkvloer bij het scheppen van arbeidsplaatsen voor gehandicapten in de eigen organisatie te vergroten.

Momenteel is dit rapport, samen

met een eerder verschenen rapport over arbeidsinpassing van verstandelijk gehandicapten en een nota van de Raad Welzijnsbevordering Gehandicapten over de verbetering van de uitstroom van werknemers vanuit de sociale werkvoorziening naar het reguliere arbeidscircuit 'in behandeling' bij de Gemeentelijke Dienst Arbeidsvoorzieningen. Deze heeft tot taak om te komen tot gemeentelijke regelingen die arbeidsinpassing van gehandicapten ook met gebruikmaking van de WSW als 'stage-plaats', concreet gestalte geven.

Het zal niet gemakkelijk zijn om de problematiek van gehandicapte schoolverlaters bij de werkgevers op de agenda te krijgen. Vooral nog moet immers de overheid zelf, als belangrijke werkgever, zich ook nog bezinnen op manieren om deze categorie werkzoekenden in de eigen organisatie in te passen. Misschien is het ook aan te bevelen de WAGW-werkgroep uit te breiden met een aantal andere werkgevers. Zolang er echter geen behoorlijk sanctiebeleid wordt gevoerd, is het aan de werkgevers zelf om met plannen te komen. Werkgevers houden niet van sancties. 'Jullie moeten niet proberen ons te dwingen, dat werkt niet', aldus een werkgever tegen werkgroepvoorzitter Nieuwland bij de presentatie van het rapport in december jl. 'Jullie moeten het maar gewoon aan ons overlaten, dan komt het wel goed.' Ondanks een gezond wantrouwen tegen deze opstelling van werkgevers leeft er bij de werkgroep toch een gematigd optimisme over het effect van de werkzaamheden. Hopelijk krijgen stagecoördinatoren het in de toekomst een beetje makkelijker.

Fenny Gerrits

Opbouwwerk en gehandicapten

Het opbouwwerk en (organisaties van/voor) lichamelijk gehandicapten vormen op dit moment twee gescheiden circuits. Op de conferentie die Hogeschool De Horst op vrijdag 26 april 1991 organiseert, zal onderzocht worden wat mensen met een handicap aan het opbouwwerk kunnen hebben, waarom het opbouwwerk zich tot nu toe nauwelijks bezig houdt met deze doelgroep en hoe verbindingen tussen beide circuits te leggen zijn.

De conferentie is bedoeld voor actieve deelnemers van platforms voor mensen met een lichamelijke handicap, consultants van de provinciale platforms, opbouwwerkers en andere functionarissen die deze doelgroep via de methode opbouwwerk willen ondersteunen.

's Morgen zullen er korte inleidingen gehouden worden over het thema en over het functioneren van platforms van gehandicapten en over opbouwwerk. Vervolgens zal in werkgroepen gepraat worden over de samenwerking tussen de twee circuits. 's Middags worden drie concrete praktijksituaties gepresenteerd en tot slot is er een paneldiscussie, waarin beleidsaanbevelingen centraal staan.

Voor meer informatie en opgave kan men terecht bij Hogeschool De Horst, tel. 03438-15544, toestel 40. ■

Bijdragen aan Maatschappelijke Ontwikkeling

Opbouwwerk heeft zich als maatschappelijke voorziening, vooral langs twee lijnen ontwikkeld. De eerste lijn is die van bestrijding van achterstand bij sociaal-economisch zwakke groeperingen. In het moderne spraakgebruik wordt dit ook wel genoemd: de niet-koopkrachtige vraag naar diensten en voorzieningen organiseren. Basisbegrippen zijn hier: ondersteuning van naar sociale verandering en/of belangenbehartiging strevende groepen.

De andere lijn is het ontwikkelen van voorzieningen, diensten en projecten. Dit op grond van een analyse van wat er schort aan omgevingscondities voor welzijn in het werkgebied.

Termen voor deze taak zijn: institutioneel opbouwwerk, voorzieningenmakerslaardij, stedelijke vernieuwing, sociale architectuur en sociale condities innoveren.

Conform het Beroepsprofiel gebruiken we hier de term 'bijdragen aan Maatschappelijke Ontwikkeling'.

Het gaat hierbij om vragen als: hoe kunnen landelijke regelingen en initiatieven maximaal gebruikt worden om maatschappelijke vraagstukken in hun plaatselijke context aan te pakken. Wat voor potenties heeft het werkgebied, inclusief de betrokken instanties en burgers om een bij de plaatselijke omstandigheden passende antwoord te ontwikkelen. Zo'n passend antwoord kan een verandering van beleid of van coördinatie impliceren. Opbouwwerk kan zo een initiatiefnemende, innoverende functie hebben. De instelling houdt zich dan bezig met gericht experimenteren met nieuwe coalities, andere combinaties van zelforganisatie en/of dienstverlening. Of ook het vernieuwen van regelgeving en overige institutionalisering met het oog op het weer passend maken van alledaagse levensbehoeften met het maatschappelijk voorzieningenpatroon c.q. bestuurlijk instrumentarium.

Essentiële voorwaarde voor het adequaat uitvoeren van deze ontwikkelingstaak is het om goed beslagnen ten ijs te komen. Niet alleen om onnodige missers te voorkomen, maar simpel ook om ideeën te verwerven.

De opbouwwerkinstelling heeft een 'monitoring system' dat de verbeteringsnoodzaak en -mogelijkheid op het spoor komt. De opbouwwerkinstelling volgt daarmee landelijke trends en registreert plaatselijke ontwikkelingen op terreinen als wonen, werken, milieu, openbaar bestuur, sociale zekerheid, minderheden. Dit door middel van het bijhouden van de vakpers, het verwerven van statistische gegevens en het bestuderen van beleidsrapportages.

Het object van aandacht betreft een maatschappelijk knelpunt of een ontwikkelingskans. Dat wil zeggen er is een situatie van verminderde leefbaarheid, een maatschappelijke problematiek die verbeterd moet worden. Daarbij doet zich een kans voor om een sub-optimale conditie in het werkgebied te optimaliseren.

Verdere eisen aan de instelling:

- zij kan beargumenteerde initiatieven/alternatieven voorstellen
- zij kan eigen bijdragen aan de realisering van de ontwikkeling leveren.

Het plan moet op de politieke agenda komen van het relevante openbaar bestuur (hierna gereduceerd tot het lokale openbaar bestuur). Het moet een 'politiek issue' worden waarover een besluit of een besluitreeks moet vallen. Daartoe is een

geaccepteerde positie in de besluitvormingsarena essentieel. (Met deze term wordt verwezen naar het geheel van regels, actoren, institutionele belangen en procedures die van invloed zijn op de besluitvorming.)

Taken van de werker

Het signaleren op grond van deze informatie is van oudsher een belangrijke taak geweest. Het houdt in dat de opbouwwerker tijdig ontwikkelingen aankaart bij relevante instanties, waarschuwt voor leefbaarheidsbedreigingen, adviseert inzake het verwerven van financiële middelen, attendeert op mogelijkheden die elders werden ontwikkeld voor verwante vraagstukken.

Hij brengt partijen vervolgens bij elkaar, combineert ideeën, en smeedt werkzame coalities. De opbouwwerker opereert in dergelijke gevallen vanuit een intermediërende, coördinerende rol. Hij neemt initiatieven op grond van eigen analyses t.a.v. wat er schort aan de leefbaarheid in zijn werkgebied. De verrichtingen zijn er op gericht nieuwe feiten te scheppen betreffende de infrastructuur van het gebied. Feiten in de zin van meer materiële voorzieningen of een beter dienstbetoon van instellingen en bedrijven. Maar ook in de zin van meer samenhang bevorderen tussen gescheiden opererende (beleid)sectoren. Concreet betekent dit effectieve samenwerking tot stand brengen. Dit alles met het doel een betere afstemming tussen nodig en wat er feitelijk is qua leefbaarheidcondities.

De opbouwwerker fungeert tevens als cultuuroverdrager. Een plaatselijke gemeenschap is per definitie begrensd. Typisch plaatselijke handelswijzen en gewoonten blokkeren altijd in enigerlei mate het zicht op de totale reeks van alternatieven. De opbouwwerker draagt door zijn kennis en contacten nieuwe informatie aan, schakelt de gemeenschap aan bovenplaatselijke expertise over

mogelijke oplossingen. Hij komt met ideeën en bronnen aanzetten waar nog niet eerder aan gedacht werd en zorgt zo voor moderniseringsimpulsen in het werkgebied.

Wanneer het om ingewikkelde zaken gaat, en dat is anno 1990 al gauw aan de orde, worden specialisten ingehuurd. Hoewel wetenschappelijke methodes opgenomen kunnen worden in de specifieke batterij van onderzoeksaanpakken, wordt onderzoek niet op touw gezet om een wetenschappelijk debat van nieuwe feiten te voorzien. Hij zoekt informatie om lopende keuzeprocessen van zichzelf of anderen met argumenten te onderbouwen (of juist af te breken in het geval van een tegenstander). Ook gebruikt de opbouwwerker informatie om verantwoordelijke instanties van alternatieven te voorzien.

Deze ontwikkelingstaak stelt ook andere eisen aan de opbouwwerker dan het enkelvoudig ondersteunen van een strevende groep. De complexiteit van de vraagstukken, de verstrengeling van belangenpartijen, de omvang van het actorenbestand is groter. Dit brengt een ander niveau van expertise en kwalificatie met zich mee, het gaat hier om ervaren krachten, die zelfstandig opereren en zwaardere verantwoordelijkheden kunnen torsen. Dit impliceert zwaardere functie-eisen en bijbehorende inschaling opdat voldoende kwaliteit aanwezig is om effectieve werkrelaties aan te gaan, c.q. tegenspel te bieden aan instanties die hierbij betrokken zijn. Het betreft met name beleidsambtenaren, functionarissen van woningcorporaties, stafdiensten en adviesbureaus.

Maatschappelijke ontwikkelingsdimensie

Eind 1990 wilde het Landelijk Platform Opbouwwerk weten wat hoofd-

arbeiders doen, die een dagtaak hebben aan het op gang brengen en uitvoeren van producties die een maatschappelijke ontwikkelingsdimensie kennen. Waar zitten die en wat doen ze dan. Aan het onderzoek namen zowel opbouwwerkers als anderen deel: 8 van de 54 werknemers in de steekproef waren opbouwwerkers. Het onderzoek werd uitgevoerd door het Consulentschap Samenlevingsopbouw en Broekman & Partners.

Profiel

Het volgende profiel kan gemaakt worden aan de hand van de uitslag. Functies met een hoog maatschappelijk ontwikkelingsgehalte zijn geen verzorgingsfuncties. Doch men bevordert de zelfstandigheid van de groepen waar men mee werkt. Hij denkt niet voor hen, neemt geen verantwoordelijkheid uit handen, handelt niet plaatsvervangend, laat zich in zijn werkzaamheden inspireren door de belangen van strevende groepen en of zich emanciperende personen.

Men bevordert de maatschappelijke articulatie en weerbaarheid van de doelgroepen. En is daarbij gericht op maatschappelijke samenhangen, ontkokering en samenbindende vormen van optreden van instanties en groepen. Men werkt innoverend; oplossingen-vormend; routinematige opdrachten vormen een minderheid in zijn/haar takenpakket.

De arbeid wordt in een lokale context gerealiseerd. Als de aanstelling en of financiering bovenlokaal geregeld is, dan slaan de effecten toch lokaal neer.

Dergelijke functies zijn zowel aan te treffen bij het particulier initiatief als bij de overheid.

Het gaat daarbij niet altijd om generalistische functies, maar men probeert wel de samenhang vanuit een klant i.p.v. een instelling te zien. Dat wat dergelijke functies ten opzichte van andere functionarissen in werkcontacten onderscheidt is on-

der meer de 'span of control'. De functies met een hoog maatschappelijk ontwikkelingsgehalte kennen een grotere variatiebreedte van aanpak, een omvatterend verantwoordelijkheid, een opereren op het snijvlak van gebieden waar sector-specialisten anderen nodig hebben.

Men opereert multisectoraal vanuit een intentie oplossingen te vinden door te overbruggen, te innoveren, nieuwe combinaties te beproeven.

Carrièreverloop

Let men op het carrièreverloop dan blijkt het volgende:

* De aanstelling in dergelijke functies ligt in het verlengde van het voorafgaande: personen lijken in hun nieuwe functie niet zozeer iets nieuws te gaan doen, als wel meer armslag, bevoegdheden en opdracht tot creativiteit te krijgen.

* Verder komt een overstap of veralgemenisering niet veel voor: opbouwwerkers blijven opbouwwerkers, technisch geschoolden blijven technisch bezig.

* Het totaal van sectoren dat door de respondenten (als geheel) gedekt wordt, vroeger en thans, daar zit nauwelijks verschil in. Met andere woorden: de inzet op elementen van maatschappelijk ontwikkeling is niet iets dat zich exclusief in een bepaalde sector of op een bepaald terrein voltrekt, het is een breed voorkomend fenomeen.

De werksorten/plekken waar deze functionarissen aangetroffen werden zijn:

Maatschappelijke activering; bejaarden/gecoördineerd ouderenwerk; wonen; Probleem Cumulative Gebieden-beleid; jongerenwerk; patiëntenorganisatie, WAO-platforms, gezondheidsvoorlichting en opvoeding; opbouwwerkinstellingen; verkeersdeskundigen; criminaliteitspreventie, vandalismebestrijding; onderwijs voorrangsb-

gebieden; werk, werkgelegenheidsprojecten. Daarnaast op diverse plekken als provinciaal opbouworgaan met een taakstelling op het gebied van vrouwenwerk; manager van een stedelijk welzijnsinstituut; directeur van een maatschappelijk werk instelling; medewerker kleine kernen vereniging; stadsinnovator met een taakstelling op economisch-technologisch terrein; gemeente innovator met een taakstelling op het gebied van uitkeringen en het welzijnvoorzieningenpatroon; beleidsmedewerker van een instelling die bewust wil maken van mondiale en ecologische omgangsvormen met de aarde.

Institutionele binding

Er zijn waarschijnlijk drie subcategorieën:

* Duidelijk categoriaal gebonden functies met een hoog maatschappelijk ontwikkelingsgehalte: zij opereren met, vanuit en ten behoeve van een aanwijsbare doelgroep. De ontkokerende, innovatieve insteek is dan gericht op het maximaliseren van de belangen van hun – goed omschrijfbaar – achterban. Voorbeelden: functionarissen in onderwijsvoorrangsgebieden of ondersteuners van huurdersbonden.

* Duidelijk issue-gebonden functies. De opdracht is een bepaald algemeen belang te behartigen. Zij worden niet bekostigd om in een ingewikkelde wereld samenhangen te smeden waardoor er voor bepaalde bevolkingscategorieën betere oplossingen komen. Maar zij vertegenwoordigen een abstracter of algemener belang, bijvoorbeeld 'bevordering kleinschalige werkgelegenheid', criminaliteitspreventie, technologie innovatie in een gemeente.

* Tenslotte zijn er juist bij deze hokjesgeest doorbrekende functies voorbeelden te noemen welke ui-

ten de genoemde categorieën vallen. Bijvoorbeeld die huidige opbouwwerker die het produkt is van twee invalslijnen in zijn vak: de lijn waar men nieuwe ontwikkelingen voor de hele stad (rond welzijn) moest entameren. En de lijn van het buurtopbouwwerk, waar een generalist benodigd was voor/vanuit een bepaald territorium.

Dagelijkse bezigheden

Wat gebeurt er vanuit de omschreven functies? Wanneer een aantal concrete uitvoeringsbezigheden (met een ondergrens van 1 x per week) genoemd worden, dan blijkt men de tijd als volgt te besteden:

Overleggen	100%
Informatie vergaren; stukken lezen	100%

Het verschaffen van voorlichting	89%
----------------------------------	-----

Het vertegenwoordigen van de instelling	
of instantie in overleg	87%
Het bedenken/realiseren van initiatieven	83%
Schrijven van beleidsnota's	76%
Het concipiëren van plannen	76%
Projecten ontwikkelen/uitvoeren	72%

Vervaardigen van probleem- en of gebied analyses	70%
Pleitbezorging t.b.v. groepen of individuen	69%
functioneren in interdisciplinaire en/of	

interorganisatorische verband	67%
Groepen begeleiden	65%
Mobiliseren van burgers	65%
Individen helpen	63%
Instanties/Instellingen adviseren	61%

Bidragen aan de besluitvorming over de toekomst van de gemeente	59%
---	-----

Vaardigheden en opbrengsten

Op grond van de volgende vaardigheden komen ze dan tot de hierna te noemen opbrengsten van hun werk. *Communicatieve vaardigheden* – omgaan met mensen en groepen, inclusief het kunnen stimuleren en

leidinggeven. Presentatietechniek, overdrachtstechniek, snel in kunnen lezen. Vlot relaties kunnen leggen, mensen bij elkaar brengen. Overleg- en onderhandelvaardigheid, vergadercapaciteit hebben. Zakelijk en niet zakelijk tegelijk kunnen zijn. Wel sturend zijn, maar ook goed kunnen samenwerken. Klanseloos kunnen optreden, zoals een rijinstructeur.

Diverse vaardigheden – cliëntgericht kunnen werken. Zelfstandig en taakstellend kunnen werken, beslissen. Nieuwe ontwikkelingen in gang kunnen zetten en nieuwe gedachten vorm kunnen geven: op nieuwe ontwikkelingen kunnen reageren met praktische oplossingen. Pragmatische interpretaties kunnen maken; onderzoek kunnen weergeven in nota's.

"Nuttige gedragsstijlen" – affiniteit met doelgroep; empathisch vermogen. Creativiteit; onorthodox handelen; flexibiliteit. Slagvaardigheid; prioriteiten kunnen stellen. Stressbestendigheid: crisis-manager moet je kunnen zijn; conflictbeheersing. Sterk in strategisch denken. Consistentie.

Doorzettingsvermogen/durf: door bestaande structuren kunnen breken. Over overtuigingskracht beschikken. Incasservermogen. Interesse in en op zoek zijn naar vernieuwing.

Opbrengsten van de inspanningen in volgorde van belangrijkheid:

* Een omgeving die meer past bij de behoeften en wensen van de mensen: nieuwe vormen van dienstverlening zijn gegroeid; de besluitvorming over de buurt is meer in de buurt gebracht; de sociale structuur wordt versterkt.

* Meer toekomstkansen voor het werkgebied/doelgroep: een groter gebruik van technologie geeft een betere economische ontwikkeling;

verbeteringen in de doelgroep hebben een positieve uitstraling op een groter geheel.

* Grotere weerbaarheid achtergesteld: zelfredzaamheid/zelfwerkzaamheid bewerkstelligen; effectieve leermogelijkheden bieden. Positiever zelfbeeld tot stand brengen; grotere kennis over regels en procedures. Mensen gericht helpen aan arbeid.

* Een actieve, bij gemeenschapstaken betrokken burgerij. De hulpverlening onderling c.q. het respect voor zichzelf en de anderen is gegroeid.

* Pacificatie, conflictbeheersing: criminaliteitsreductie; zorg voor de veiligheid.

* Concrete materiële producten, zoals een verzamelgebouw voor projecten, gerealiseerde verbeteringen aan woning/woonomgeving.

* Besparing van maatschappelijke kosten: minder uitkeringsgelden; minder vernieling door vandalisme.

Maatschappelijke Ontwikkeling en sociale vernieuwing

Onlangs hield mr. dr. Joyce Hes een belangwekkend betoog waarin zij een invalshoek presenteerde die goed aansluit bij het hiervoor geschetste. Een geslaagde sociale vernieuwing betekent voor haar een inbreuk op de organisatie van de samenleving waarin "cultureel gezien de menselijke factor als waarde, als centrale waarde heeft afgedaan en structureel de systeemspecialisten de schaarse middelen naar zich toe trekken. Onder systeemspecialisten worden al die professionals, bureaucraten, beleidsmakers, politici, wetenschappers en mediamakers verstaan die het systeem, waarop de beslissingsmacht is gebaseerd, goed kennen, ook belang hebben bij het voortbestaan van dit systeem en

"De systeemspecialisten trekken de schaarse middelen naar zich toe".

dit dus ook actief legitimeren of in stand willen houden." Kenmerken van deze systeem-wereld zijn o.a. specialisatie en competitie; verdeel en heers segmentatie; gebrek aan overzicht over het geheel en het best belonen van hen die zich het verst van de dagelijkse zorgen en noden, de directe leefwereld verwijderen.

Het is hard nodig dat mechanismen die dit systeem bestendigen herijkt worden. Dit kan eigenlijk alleen maar effectief gebeuren, als dit geschiedt door kenners en dragers van sleutelposities. Aandrag van buitenaf alleen is onvoldoende. Wat tevens nodig is, zijn functionarissen die hun eigen persoonlijke belangen ondergeschikt maken aan deze reorganisatie-processen van de samenleving en het herijken van verdeelingsmechanismen.

Joyce Hes noemt deze functiedragers: 'Moderne helden van de terugtocht'. Een terugtocht niet naar de romantiek, maar naar een beleid dat de leefwereld versterkt ten opzichte van het systeem. Dit impliceert het versterken van ecologische uitgangspunten in plaats van simpel

doorconsumeren. Het is ook een keus voor verantwoordelijkheid nemende burgers in plaats van voortgezette systeemrationaliteit.

Sociale vernieuwing is bij uitstek bedoeld om deze wensen vorm en inhoud te geven. Sleutelbegrip is het idee van maatschappelijke integratie, te bereiken door doelgerichte ontwikkeling. Dit wordt dan in de Nota Sociale Vernieuwing in drie thema's uitgewerkt:

* Het gaat om het in evenwicht brengen van de balans tussen economische vooruitgang en de sociale weerspiegeling daarvan. Te eenzijdig is in de afgelopen jaren van herstelbeleid het accent op de economische versterking gevallen. Sociale vernieuwing wordt zo een mobilisatiestrategie, een politiek motto, om economische ontwikkelingen dusdanig te beheersen dat er ook winst wordt geboekt op het sociale vlak. Daarom worden ook in-

stanties aangesproken, zoals werkgevers- en werknemersbonden, die buiten het welzijnsbestel opereren.

* Sociale vernieuwing impliceert vervolgens een ander achterstandsbeleid. Dit in de vorm van arbeid & scholing aan de ene kant, verbetering van de woon- en leefomgeving van sociaal zwakkeren aan de andere kant. Het invloegen van burgers in het reguliere arbeidsbestel en het toegaan van ghettovorming worden hierbij in één adem genoemd. De doelgroep zal hierin niet langer object van (versnipperde) regelgeving kunnen blijven. Een samenhangende, soms ook wel genoemd integrale aanpak, wordt noodzakelijker dan ooit.

* In de derde plaats stimuleert sociale vernieuwing bestuurlijke verandering. Taken, bevoegdheden en initiatief kunnen worden herverdeeld. Samenhang, doorbreking van verkokering en bevordering van participatie zijn daarbij de idealen.

Elk van deze thema's kan gezien worden als een reeks van verwachtingen aan met name ook mensen die functies vervullen zoals beschreven in dit artikel. Uit het onderzoek blijkt dat de hoop niet op zand is gebouwd. Ze kunnen het en ze doen het, vanuit verschillende posities, dat wijst dit eerste onderzoek uit.

Het werpt een licht op drie vragen in het kader van sociale vernieuwing, nl.:

- Is het zinnig om dit type functies (meer) te betrekken in dit innovatieve beleid?
- Op welke onderwerpen?
- Wat is een optimale positie voor effectiviteit in een specifiek geval?

Als de tendens doorzet om enerzijds meer samenhang te eisen, anderzijds ook andere instituties dan de

geijkte in te schakelen bij het sociaal beleid, en daarenboven ook nog eens de doelgroep subject van beleid te laten worden, dan zijn dergelijke functies (in welk verband dan ook uitgeoefend) van strategisch belang. Immers, daar bestaat ruime ervaring met niet alleen een veelheid van beleidsactoren, maar ook met verschillende samenlevingsverbanden. Vaak inspirerend tot ruimere beleidsvrijheid om de doelgroep recht te doen. Het is bruggenbouw. Waar des te meer behoefte aan is zodra men is aangewezen op juist verstaan, acceptabel interpreteren van burgerbelangen voor het verwezenlijken van doelen.

Sociale vernieuwing zal ook stimuleren dat projecten en programma's onder steeds wisselende condities gerealiseerd moeten worden. Niet met altijd dezelfde partners of instrumenten. Sociale vernieuwing zal het standaardpakket of het gebruikelijk opereren van instellingen op de proef stellen. Immers boven het beleid hangt een lastige vraag: hoe heb je het oplossingsgerichte potentieel van de betrokkenen effectief versterkt?

Degenen die een functie vervullen met een hoog maatschappelijk ontwikkelingsgehalte zijn breed inzetbaar. Hetgeen niet impliceert dat ieder op elke plek elk onderwerp op de juiste wijze weet te 'coveren'. Grosso modo doen de dergelijke functionarissen hetzelfde werk: collectieve voorzieningen, op sociaal en economisch vlak, bij de vraag houden. Dus vermijden dat de bal rond gespeeld wordt, maar vanuit een libero positie aanzetten tot scoren. Maar de positie beïnvloedt zijn functionaliteit.

Een drietal voorbeelden om dat toe te lichten. Wanneer de diagnose is dat ouders te weinig betrokken zijn bij de school, dan rijst de vraag vanuit welke instantie hun participatie te bevorderen valt. Een ijzeren wet uit de voorlichtingskunde stelt reeds dat wanneer de functionaris geper-

cipieerd wordt als wezensvreemd ten opzichte van de eigen wereld, elke boodschap teloor gaat. De schooladviesdienst lijkt geen goede werkplek voor een dergelijke functie. Ook de school zelf behoort teveel tot het systeem om als geloofwaardig over te komen. Beter is als men de leefwereld meer wil laten doordringen in beleid en beslissingen om een laagdrempelige, nabij aansluitingspunt te zoeken, zoals een buurtorganisatie. Mutatis mutandis geldt dit voor de WAO problematiek. Als men (in het kader van sociale vernieuwing) willekeur in de uitvoeringspraktijk van de GMD wil verkleinen, dan verdient het overweging niet 'meer van hetzelfde' te doen maar een 'paradigmatische' sprong te maken. Dus niet: regelverfijning, meer interne controle, maar het financieren van een activiteit op dat terrein door organisaties van arbeidsongeschikten. Een beroepskracht aan die kant zal gebreken indringender blootleggen, hij wordt immers gestuurd en gestuurd door de mensen die een gebrek aan samenhang het meest direct ervaren. Wanneer daarentegen een gemeente bij haar instellingen en het plaatselijk bedrijfsleven een vrouwriendelijker personeelsbeleid wil, dan is creatie van een ontwikkelingsfunctie hoog in haar eigen hiërarchie verstandig. Goede politieke rugdekking, direct contact met de ambtelijke top en een adequate staf zijn dan belangrijker bronnen dan de inspiratie vanuit de doelgroep. De meerwaarde van de beschreven functies moet zich kunnen ontplooiën. Posities bepalen welke diagnose gesteld kunnen worden, welke aanpakken geëigend beschouwd worden, welke informatie ter plekke komt of niet.

Aan de ene kant is het relevant te opereren vanuit min of meer kleinschalige burgercomités van bijvoorbeeld uitkeringsgerechtigden, ouders of wijkbewoners. Aan de andere kant zijn er aanwijsbaar der-

gelijke functies in overkoepelende instituties binnen en buiten het overheidsapparaat.

Acceptatie, integratie en mandaat zijn essentieel in hun positie. Zonder deze condities en faciliteiten zullen het goed geïsoleerde stootblokken tussen leefwereld en systeem worden, in plaats van innovatoren die maatschappelijk initiatief en de systeemwereld op elkaar afgestemd en lenig voor de toekomst houden.

Uit de ondernomen exercitie blijkt dat zowel binnen als buiten de hoog-institutionele wereld(en) zich functies aftekenen, die uit oogpunt van sociale vernieuwing een méér dan gemiddelde betekenis kunnen, c.q. moeten hebben. Positie en opdracht-structuur determineren weliswaar in hoge mate reikwijdte en oplossingsrichtingen bij de aanpak van vraagstukken en innovaties, maar de inhoudelijke analogie is groot.

Een en ander betekent niet dat er op voorhand zoiets als een "maat-

schappelijke ontwikkelings-functionaris" geconstrueerd zou moeten worden. De criminaliteits-preventie functionaris bij de politie moet niet uit de politionele context worden gelicht; en evenmin dient de opbouwwerker in een stadsvernieuwingswijk aangehaakt te worden bij de gemeentelijke dienst voor stadsontwikkeling.

Dat bleek ook op een gespreksmiddag van een aantal geïnterviewde functionarissen over dit onderwerp. Uit oogpunt van "bijdragen aan maatschappelijke ontwikkeling" is het door de ondernomen exercitie inzichtelijk geworden informatie-materiaal met name op twee fronten bruikbaar:

- als (context-)informatie bij constructie van lokale netwerken met sociaal innovatieve oogmerken
- als (context-)informatie bij de (strategische) beleidsvorming door gemeentebesturen.

Harry Broekman, Wil van de Leur ■

Zorg en welzijn op één lijn

Het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn organiseert op 29 mei 1991 een landelijk congres met als centraal thema "De samenhangende aanpak van sociale problemen in de jaren negentig".

Het congres is bedoeld voor werkers, leidinggevend en beleidsmakers in alle sectoren van zorg en welzijn.

's Morgens staan een aantal inleidingen op het programma. Als sprekers zullen o.a. de minister van WVC, mevrouw drs. H. d'Ancona en prof. dr. A. de Swaan, hoogleraar sociologie (onder voorbehoud) en dhr. P.A.H. van Lieshout, hoofd programmering en werkontwikkeling van het NIZW, optreden. Dagvoorzitter is mr. A.J. Heerma van Voss, voorzitter

van de VPRO en eindredacteur van het Maandblad Geestelijke Volksgezondheid.

's Middags zijn er vijf parallelsessies met onder andere de volgende thema's: ouderen - van zorg naar emancipatie, lokale vernieuwing via geïntegreerde wijkbenadering en lastige klanten - individueel of sociaal probleem?

Het congres "Zorg en welzijn: op één lijn" wordt gehouden op 29 mei in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam.

Voor meer informatie kan men terecht bij het NIZW, p.a. RAI-organisatiebureau Amsterdam, Europaplein 12, 1078 GZ Amsterdam, tel. 020-5491212, toestel 1744. ■

Van vangnet naar trampoline

Op 1 juli a.s. wordt de Jeugdwerkgarantiewet van kracht in Nederland. Gemeenten moeten dan alle jongeren die langer dan zes maanden werkloos zijn een baan van 32 uur aanbieden. Voor jongeren een plicht maar ook een recht!

De JWG biedt instellingen die met jongeren werken nieuwe taken en mogelijkheden. Het Landelijk Overleg Werkloosheid (LOW) organiseert voor al die instellingen en andere belangstellenden daarom een conferentie over het JWG onder de titel "JWG van vangnet naar trampoline".

Op de conferentie zullen een aantal inleidingen verzorgd worden en er is een panelgedeelte. Inleiders zijn dhr. B. de Vries, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, deskundigen uit het randgroepjongerenwerk, sociaal cultureel werk, allichtonenwerk, de (jeugd)hulpverlening en de arbeidsvoorziening. De leiding van de dag is in handen van Frits Spits.

Tijdens de conferentie zal een publicatie over JWG verspreid worden, waarin ingegaan wordt op specifieke aanpakken, methodieken en samenwerkingsvormen.

De conferentie vindt plaats op woensdag 5 juni 1991 in de Jaarbeurs te Utrecht en vangt aan om 9.30 uur.

De kosten voor deelname bedragen f. 95,- (inclusief lunch, consumpties, documentatiemap, boekje.

Belangstellen kunnen zich opgeven bij het LOW, postbus 1508, 8001 BM Zwolle, tel. 038-213366. Voor meer informatie kan men terecht bij Vincent Janssen. ■

LSA op lokatie

Het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden wil de deelname van bewoners aan de Sociale Vernieuwing stimuleren en de kennis over goedlopende projecten verspreiden. Daarom heeft het LSA in 1991 een serie bijeenkomsten gepland voor bewoners en beroepskrachten die direct voor en met de bewoners werken. Die bijeenkomsten vinden plaats onder de naam: LSA op lokatie.

Ze worden gehouden op de lokaties waar succesvolle projecten in uitvoering zijn en dus iets te leren en te zien valt. De rode lijn van de bijeenkomsten is de betrokkenheid van de bewoners en vooral, de manier waarop die gerealiseerd is. Verder wordt informatie over het voorbeeldproject gegeven, onder meer via een rondleiding door de betreffende buurt.

Inmiddels is de eerste bijeenkomst al achter de rug. Deze vond plaats op 28 februari jl. in de wijk Klarendal te Arnhem. De bijeenkomst stond in het teken van 'Buurtbeheer, bewoners beheren de wijk zelf?' en was bedoeld voor beroepskrachten. Als eerste hield Johan Bodd, opbouwwerker in de wijk Klarendal, een inleiding onder de titel: 'Bewoners beheren de wijk zelf!'

In Klarendal is men al vanaf 1987 bezig met wijkbeheer. De ontwikkeling van drie jaar wijkbeheer in Klarendal heeft geleid tot het besluit om een wijkbeheerplan voor de komende twee jaar te maken. Na enkele jaren met name bezig te zijn geweest met het herstellen van de fysieke woonomgeving was de tijd rijp om de problemen meer structureel aan te pakken. Deze ontwikkeling is niet uniek voor Klarendal maar vond ook in andere Arnhemse wijken plaats. Het Arnhemse opbouwwerk is bezig een gezamenlijke beleidsnotitie op te stellen onder de noemer: wijkbeheer als integrale aanpak van de problemen in oude wijken. Het wijkbeheerplan '91-'92 loopt vooruit op deze beleidsnotitie. In het plan wordt een serie concrete maatregelen en acties aanbevolen die in samenwerking met andere belanghebbenden, zoals scholen en instellingen op het terrein van de gezondheidszorg moeten worden uitgevoerd. Ook wordt aangesloten

op de gemeentelijke plannen op het gebied van leefbaarheid en natuurlijk de Sociale Vernieuwing. Uitgangspunt bij de ontwikkeling is dat bewoners de wijk zelf beheren of via (mede)zeggenschap vorm kunnen geven aan het beheer.

Op verzoek van de organisatoren gaf Richard van Ameijden, staffunctionaris van het Expertisecentrum Samenlevingsopbouw te Dordrecht en LSA-kerngroep lid een analyse van de Klarendalse aanpak. Hij deed dit vanuit drie invalshoeken, te

weten:

- de marktgerichtheid;
- het vormgeven aan de bewonersbetrokkenheid;
- het doorbreken van verkokering van betrokken instanties.

'Marktgerichtheid' is een term die uit de marketing afkomstig is. Marketing is een (van oorsprong) commerciële methodiek die gericht is op het afzetten/verkoop van het eigen product op de markt. De methodiek is ook bruikbaar in niet-commerciële sferen zoals het welzijnswerk. Het is dan een (optioneel) beleidsinstrument waarmee de doeltreffendheid van (het door de instelling gevoerde) beleid kan worden onderzocht. Ook geeft het aan hoe het beleid eventueel gewijzigd zou moeten worden opdat de doeltreffendheid kan worden vergroot. Het onderzoek wordt verricht aan de hand van de zogenaamde 'four P's': product, prijs, plaats en promotie/reclame. Via de bepaling van de relatie tussen deze grootheden, tegen de achtergrond van de doelstelling en de doelgroepgegevens kan snel worden vast-

'Het marketing-instrument moet met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd'.

gesteld hoe beleid eventueel moet worden bijgesteld. In de commerciële marketing echter, is de belangrijkste doelstelling het ontwikkelen c.q. creëren van zoveel mogelijk vraag naar het aangeboden product. Dit door het welzijnswerk niet beoogde effect maakt dat het marketing-instrument met de nodige voorzichtigheid moet worden gehanteerd.

Ten aanzien van de bewonersbetrokkenheid beschrijft Van Ameijden het spanningsveld tussen de bottom-up- en de top-down-benadering respectievelijk door opbouwwerk en gemeente gehanteerd. Hij pleit hier terecht de grootst mogelijke invloed van de doelgroep op de bepaling van het product. De bewoners moeten liefst op een coördinerend niveau invloed krijgen op het aanbod.

Ten aanzien van de verkokering, zoals die her en der is waar te nemen in onze samenleving beveelt Van Ameijden een verschuiving van de categoriale naar de integrale benadering aan voor gemeente en andere instellingen. In het algemeen is Van Ameijden dus voorstander van het gebruik van marketing-instrumenten om wijkbeheer zo doeltreffend mogelijk te maken. (Zie ook: Richard van Ameijden - Buurtbeheerprojecten: perspectieven voor bewoners en opbouwwerk, MO, maart '91, nr. 92.)

Na het plenaire gedeelte van de dag werd er door de (plm. 50) aanwezige beroepskrachten nader op het onderwerp ingegaan in vijf werkgroepjes. Doel van deze sessies was met name de uitwisseling van informatie over de ontwikkelingen in de eigen plaats.

De geplande volgende bijeenkomsten in het kader van 'LSA op lokatie' zijn:

12 april - een bijeenkomst bedoeld voor bewoners: Buurtbeheer, de huurdersvereniging die alles zelf doet. Lokatie: Woensel-West, Eindhoven.

14 mei - een bijeenkomst bedoeld voor beroepskrachten: Werkgelegenheid, samenwerking arbeidsinpassing en bedrijfsleven. Lokatie: West-Friesland, Hoorn.

14 juni - een bijeenkomst bedoeld voor bewoners: Werkgelegenheid, niemand de deur uit zonder een baan. Lokatie: Charlois, Rotterdam.

Van de Arnhemse dag zal binnenkort een verslag uitkomen, prijs: f 10,-. Voor deelnemers is het verslag gratis. Niet-deelnemers kunnen ook de conferentiemap samen met het verslag bestellen, prijs f 25,-. Te bestellen bij het secretariaat van het LSA, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag. Telefoon: 070-3804431, vragen naar Henk Cornelissen of Sonja Swarts. ■

Een kans – maatwerk voor jongeren

"Zorg dat sociale vernieuwing en regionalisering een kans worden voor jongeren. Kijk naar de vraag en pas daar het scholings- en begeleidingaanbod op aan. Sluit coalities. Doorbreek het institutioneel denken. Neem geen afwachtende houding aan. Grijp de kansen die sociale vernieuwing en regionalisering bieden. Zorg voor maatwerk."

Deze boodschappen waren te horen tijdens de seminarie die in het najaar van 1990 werd georganiseerd door de Landelijke Organisatie Vormingswerk voor Jongeren, onder de titel 'Sociale Vernieuwing en Regionalisering: voor jongeren een kans of bedreiging?' Deze boodschappen zijn nu te lezen in een boek dat de LOVWJ heeft uitgebracht. De publikatie bevat een weergave van de seminars. Duide-

lijk wordt dat met sociale vernieuwing en regionalisering nieuwe relaties ontstaan tussen al die instellingen die zich met jongeren en de jongerenproblematiek bezig houden.

De jongerenproblematiek is een complex maatschappelijk vraagstuk, waarbij tal van sectoren uit de samenleving betrokken zijn. De 'problematieke jongere' komt, zo blijkt ook uit de seminarbundel, per definitie in aanraking (en vaak in botsing) met het onderwijsstelsel. Daarnaast is de kans groot dat de jongere in contact komt met het buurt- en clubhuiswerk, jeugdhulpverlening, geestelijke gezondheidszorg, sociale dienst, arbeidsbureau of met justitie.

Centrale vraag is hoe de onderlinge samenwerking en afstemming zo kan worden geoptimaliseerd dat groepen in achterstandssituaties c.q. jongeren in deze situaties een betere start in de maatschappij kunnen maken. Er is veel aandacht voor het aanbieden van toegesneden leer- en werkervaringsprojecten aan individuele jongeren, waarbij maatwerk het sleutelwoord blijkt.

In de publikatie zijn de toespraken van de inleiders integraal opgenomen en deze bevat ook de conclusies die op basis van de toespraken werden getrokken. Het boek spitst zich toe op mogelijkheden en belemeringen die er vanuit het onderwijs en het vormingswerk zijn als het gaat om hun inbreng bij het beleid van sociale vernieuwing en regionalisering.

"Een kans – maatwerk voor jongeren" kost f 24,75 (excl. porto) en is te bestellen bij de LOVWJ, Maltie Bihari, postbus 9175, 3506 GD Utrecht, tel. 030-369228. ■

Steunfuncties en Sociale Vernieuwing

Onlangs vond in het provinciehuis te Den Haag een conferentie plaats waarbij de Zuid-Hollandse steunfunctie-organisaties hun standpunt ten aanzien van Sociale Vernieuwing naar voren konden brengen.

Via lezingen onder meer gehouden door gedeputeerde George Brouwer (PvdA) en Paul Beugels (beleidsadviseur) en een goed gevulde conferentiemap werden de aanwezigen aan het handje genomen.

In een eerste verkenning van het onderwerp constateerde George Brouwer dat de Sociale Vernieuwing voorlopig een al te curatief karakter heeft. Volgens hem moet preventie juist een belangrijk element zijn van Sociale Vernieuwing. Als voorbeeld van een provinciale bijdrage noemde hij het project 'Tussengebied' dat een geïntegreerde stedelijke ontwikkeling tussen Rotterdam en Den Haag gestalte moet geven. Dit om de vorming van nieuwe 'slaapsteden' te voorkomen.

Vooralsnog is echter de gemeente de bestuurlijke 'handle' van de Sociale Vernieuwing. Brouwer pleitte voor de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties om te voorkomen dat er een 'Sociale Vernieuwingskoker' zal ontstaan. Ook wees hij het idee van een speciaal budget voor Sociale Vernieuwing van de hand. Dat het maatschappelijk middenveld 'hardop moet nadenken' over een bijdrage werd ook door Paul Beugels nog eens benadrukt. Als auteur van het rapport 'Verscheidenheid als kwaliteit' - een beleidsadvies in opdracht van het college van GS van Zuid-Holland geschreven - poneerde hij zijn analyse van de Sociale Vernieuwing tot nu toe.

Als kern van een geslaagde Sociale Vernieuwingspolitiek wees hij op de noodzaak tot herijking van verantwoordelijkheden van overheid en burger. De herijking moet geschieden volgens de norm dat iedere burger primair verantwoordelijk moet (kunnen) zijn voor zijn eigen levensomstandigheden. Zij die deze verantwoordelijkheid niet zelfstandig

kunnen dragen moeten daarbij ondersteuning genieten. De burger mag geen 'cliënt' zijn van de overheid; burger en overheid moeten gelijkwaardige grootheden zijn.

Om de burger te steunen in zijn 'emancipatie' van de overheid is een krachtig maatschappelijk middenveld onmisbaar, aldus Paul Beugels. Het samenspel tussen burgers onderling moet bevorderd worden door professionals en particuliere organisaties. Vanuit de constatering dat het welzijnswerk door bezuinigingen 'uit het veld is geslagen' pleitte hij voor een activerende maar terugtrekkende overheid. Zijn kritiek op de Sociale Vernieuwingsactiviteiten tot nu toe, vatte hij samen in drie punten:

* Sociale Vernieuwing tendeert naar 'het ogenschijnlijk succes' op korte termijn door middel van nota's, zucht tot scoren, opportunisme en haastwerk. Volgens Paul Beugels kan niet voldoende worden benadrukt dat Sociale Vernieuwing vooral een lange adem vraagt.

* Sociale Vernieuwing brengt een te eenzijdige accentuering van de sociaal-economische positie van achterstandsgroepen met zich mee, waardoor het op een sociaal-economisch herstelbeleid gaat lijken. Sociale innovatie is pas tot stand gekomen als alle mensen ervan profiteren en problemen worden voorkomen.

* De bestuurlijke component van de Sociale Vernieuwing moet bestaan uit een verheldering van de relatie tussen burger en overheid. Als resultaat moet er vervolgens een nieuwe (onorthodoxe) bestuurlijke stijl ontstaan.

Het spreekt voor zich dat bij een dergelijke aanpak van Sociale Vernieuwing het rijk, maar ook de provincie

een belangrijke ondersteunende rol moet spelen.

Als derde spreker trad Piet Reckman van de Horst te Driebergen op. In zijn bijdrage zette hij het belang van een opleiding 'Sociale Vernieuwing en Welzijn' uiteen.

De deelnemers waren voorbereid op de conferentie door middel van de toezending van een congresmap die verschillende stukken bevatte. Een van die stukken betrof het Signalement 'Community Development' van het Provinciaal Overleg Welzijn (POW) Zuid-Holland. Het POW Zuid-Holland is een - bij provinciale verordening geregeld - gestructureerd overleg tussen Gedeputeerde Staten enerzijds en een vertegenwoordiging van betrokkenen anderzijds. Dit signalement richt zich op het beleidsveld 'sociaal-cultureel werk' of die welzijnsterreinen waarop vanuit het provinciaal niveau de zgn. steunfuncties worden gerealiseerd. Citaat: "Aanleiding om dit te doen is in eerste instantie de momenteel actuele vraag: wat kan de provinciale ondersteuningsstructuur bijdragen aan sociale vernieuwing?"

In de aanbevelingen wordt geconstateerd dat als het welzijnswerk zijn aanspraak op integratieve en preventieve functies wil waarmaken deze liggen in de sfeer van activiteiten ter bevordering van 'community development'.

Aanbevolen wordt dat: "(...) de provinciale steunfuncties zich uitdrukkelijk op deze intersectorale, niet aan specifieke doelgroepen of werksoorten gebonden, processen (te) richten. Naar de mening van het POW dient het provinciaal bestuur hiertoe de geëigende beleidskaders te scheppen."

Het conferentieverlag is per 1 april beschikbaar en kan worden besteld bij: Provinciehuis (Zuid-Holland), Koningskade 1, 2596 AA Den Haag. Voor nadere informatie bellen met Rob de Koff, Sociale Vernieuwingscoördinator, telefoon 070-3116800.

Welzijnsambtenaren op nieuwe wegen

Voor de veertiende keer congresseerde eind vorig jaar het LCSC (de afkorting staat voor de Vereniging Landelijk Contactorgaan voor het Gemeentelijk Sociaal Cultureel beleid). Nadat in eerdere conferenties een heroriëntatie plaats vond op het gemeentelijk welzijnsbeleid en het contractmanagement en de budgetfinanciering werden gepromoot, stond nu de inhoud en kwaliteit van het werk centraal. Onder de titel "Palen en Perken" werd aandacht besteed aan de problematiek in drie stadswijken en twee dorpen en werd de integrale aanpak getoetst.

Greet Hettinga doet hieronder verslag van de bevindingen. Daarbij maakte zij dankbaar gebruik gemaakt van het conferentieverslag, verschenen in *Contact*, febr. '91.

Lokale situaties en plannen van aanpak

De vijf cases die in 16 werkgroepen aan de kwamen waren: de wijk Soesterkwartier in Amersfoort, de wijk Lingwenda in Haarlemmermeer, de wijk Wippolder in Delft, het dorp Klazienaveen (gemeente Emmen) en Jubbega, een kleine kern in Friesland.

Naast beschrijvingen van de probleemsituatie kreeg elke werkgroep de gelegenheid informanten, betrokken bij de wijk op het dorp zoals politieagent, opbouwwerker, ambtenaar, projectleider stadsvernieuwing en anderen, korte tijd te onderwerpen. Hoewel geen situatieschets hetzelfde was, kan ik samenvattend de problemen onderbrengen bij de in P.C.G.-wijken gehanteerde vier W's: wonen, werken, weten en welzijn. Elke werkgroep maakte een eigen probleemanalyse. Soms met behulp van een sterkte/zwakte diagnose.

De meest opvallende uitgangspunten in de plannen van aanpak waren bij de werkgroepen Haarlemmermeer: ga niet alles van boven af regelen. Probeer een overleg aan te gaan met afgevaardigden van de betrokken partijen. Tracht de mensen een gevoel van betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid te geven. Vraag hen dus ook om suggesties over de manier van aanpak. De gemeente moet een leerproces ondergaan. De eerste les is hierbij:

leren luisteren en leren communiceren. De volgende lessen dienen gewijd te worden aan ondersteuning, verslaglegging, procedureverwerking, rapportage aan de gemeenteraad, voorlichting aan de pers, verstrekken van informatie aan de overlegpartners en hun achterban. Er dient een goede externe en interne procesbegeleiding te zijn. Dit betekent dat de gemeente voor de projectmatige begeleiding mensen zal moeten vrijmaken en/of personeel dient aan te trekken.

Bij de Wippolder werd de nadruk o.a. gelegd op de vergroting van de betrokkenheid van de burgers bij de wijk: sociale samenhang, baas in eigen wijk met eigen bevoegdheden en een eigen budget, verkleinen van de afstand tussen burger en gemeente, buurtplatform e.d. Een ander aandachtspunt was de integrale aanpak van wijkbeheer, werkgelegenheid en visie. De gemeenteraad moet doelen stellen op korte en lange termijn en het perspectief van de wijk aangeven. Vermeden moet worden: verkokerde aanpak, mensen blij maken met de dode mussen, iets regelen over de hoofden van mensen heen en het overschrijden van de tijdsplanning.

Voor Jubbega (kern van de gemeente Heerenveen op 29 km afstand) werd een plan van aanpak gemaakt, gericht op een goed leefbaarheids-onderzoek in alle kernen van Heerenveen. Dorpsbelang, onderne-

mersverenigingen, vrouwenorganisaties, basisscholen en dergelijke zijn participanten. Doel is dat de bevolking zicht krijgt op de eigen situatie en zelf oplossingen voor knelpunten kan aangeven. Een coördinerend ambtenaar en wellicht ook bestuurder dienen benoemd te worden.

De plannen van aanpak, zoals die door de LCSC-leden werden opgesteld, zullen opbouwwerkers aanspreken. Het is hun vak bewoners te ondersteunen bij hun activiteiten. Bij de werkgroep Amersfoort kwam dit expliciet aan de orde: "het is moeilijk de mensen in het Soesterkwartier te mobiliseren nu ook de laatste opbouwwerker daar wegbezuinigd is." Continuïteit in de ondersteuning van bewonersgroepen kwam dan ook als optie naar voren.

Meerwaarde integrale aanpak

Het kostte de werkgroepen geen moeite de meerwaarde van een integrale aanpak aan te geven. Samengevat is de meerwaarde als volgt omschreven:

Het inzicht in en de kennis van andere werkgebieden, instellingen (en hun problemen) wordt vergroot. Daardoor ontstaat meer aandacht voor de totale problematiek en wordt het gevoel van medeverantwoordelijkheid bevorderd. Duidelijkheid en betere afstemming zijn het gevolg. De verbreding van het draaigvlak en visie zorgen er voor dat de besluitvorming, zowel intern in het gemeentehuis als tussen bewoners en bestuurders, gemakkelijker tot stand komt. Er is meer ruimte voor informeel overleg en het inspringen op signalen. Beschikbare middelen kunnen efficiënter en effectiever ingezet worden.

Voor de bewoners biedt samenhang in de aanpak een duidelijk aanspreekpunt en maatwerk. Het "loketisme" wordt doorbroken en de toegankelijkheid vergroot. Het ge-

voel van gemeenschapsbeleid leidt tot "samen sterk zijn" en tot waardering van ieders deskundigheid, kennis en informatie.

De werkgroepen Klazienaveen meenden dat de integrale aanpak meerwaarde krijgt "als je van alle krachten het beste bundelt".

De rol van ambtenaren en bestuurders

Bij de integrale aanpak dienen zowel de ambtenaar als de bestuurder een meer coördinerende en dienende rol te spelen, zo constateerden de Jubbega werkgroepen. De gemeente die weet wat goed is voor de burger, moet veranderen in de gemeente die voorwaarden creëert waardoor de leefbaarheid voor de burger wordt vergroot.

Een andere werkgroep meende dat sociale vernieuwing vraagt om versterking van collegiaal bestuur dat in plaats van volgend, initieënd beleid creëert. Verkokering van organisaties en budgetten moet worden doorbroken.

Dat zal niet meevallen, zeggen weer anderen, want "schotten weg" houdt samenwerking in en wie kan dan met de eer gaan strijken.

Werkgroep Haarlemmermeer legde het primaat bij de afdeling Welzijn. De beleidsambtenaar speelt een grote rol. Afstemming op en betrokkenheid van andere afdelingen geschiedt via het managementteam. De ambtenaar moet goed leren luisteren en zich meer richten op inhoudelijke leefbaarheidsaspecten dan op financiële regelgeving. De bestuurder dient zich te beperken tot de grote lijnen, het leggen van welzijnsaccenten in het college en moet leren luisteren naar bewoners. Visie moet breed worden uitgedragen.

De werkgroep Amersfoort dichtte de bestuurder een bredere functie toe: een centrale positie in het wijkoverleg en in de projectorganisatie. De ambtenaar werd door hen gezien als intermediair tussen politiek en wijk.

De ambtenaar zou buiten kantooruren op pad moeten gaan en heldere taal moeten spreken.

In zijn kanttekeningen bij de werkgroepresultaten stelde Peter H. Kwakkelstein dat één ding duidelijk lijkt: "we gaan de straat op, komen met de mensen zelf in contact... komen zelfs in de huiskamer. We worden 'street-level bureaucrats', zoals Lipsky dat noemt." Kwakkelstein constateerde dat hij in onderzoek bij gemeenten andere resultaten was tegen gekomen, namelijk: onwennigheid, terughoudendheid, zo niet angst bij veel ambtenaren om 'het veld' in te gaan. Tevens constateerde hij ook een 'opvallend optimisme' ten aanzien van de geformuleerde oplossingen en een dilemma tussen het vooraf maken van een grondige analyse en het onmiddellijk formuleren van probleemoplossend beleid. Kwakkelstein riep op tot een 'kritische gezindheid'. Wat daaruit voortkomt zet aan tot vernieuwing en vooruitgang van het welzijnsbeleid.

Nieuwe wegen

Een eigen LCSC-werkplaats ter vernieuwing van het sociaal en cultureel beleid krijgt gestalte. Het idee wordt al enkele jaren gekoesterd en dankzij de (financiële) steun van WVC en VNG kan de plek voor initiatieven en experimenten nu worden ingericht. In de werkplaats – ondergebracht bij de VNG – zullen ervaringen van het welzijnsterrein samen kunnen komen en toegankelijk gemaakt. Een databank van geselecteerde projecten, van belang voor het hernieuwde elan in de LCSC en voor de uitbouw van sociale vernieuwing, maakt deel uit van de werkplaats. De werkplaats krijgt een projectleider en een documentalist in dienst, zal een bulletin uitgeven en workshops organiseren.

In samenwerking met de Vereniging van Volkshogescholen en Vormingscentra wordt aan de deskundigheidsbevordering gewerkt. Blijken een de ontwikkeling van een

curcus voor ambtenaren op midden-niveau.

De redactie van Kontakt, het LCSC-blad, ontwerpt een nieuwe formule en richt zich op andere activiteiten. (Ex-)voorzitter Wim Dijkstra was enthousiast over zoveel activiteit en over het werk van de conferentiewerkgroepen, die de integrale aanpak centraal stelden.

Ambtenaren en bestuurders pleitten voor een aanpak van onderop, voor samenwerking met het maatschappelijk middenveld en voor de integrale "ontkokerde" aanpak. Welzijnsambtenaren, opbouwwerkers, woningbouwverenigingen, bemiddelaars, bewonerskader en anderen werken samen aan sociale vernieuwing. Een stedelijk werkplaats zou "ontkokerd" zijn. Is dat landelijk nog een stap te ver?

Greet Hettinga, Nimo, Havensingel 8, 5211 TX 's-Hertogenbosch, tel. 073-137295.

Opbouwwerk in Nederland

In Nederland werken ruim duizend opbouwwerkers. Ze werken meestal bij plaatselijke instellingen, terwijl in grotere steden de inzet vooral vanuit wijkinstellingen plaatsvindt. Dit bleek uit een inventarisatie, die het NIMO in 1990 uitvoerde.

In vergelijking met andere beroepen is opbouwwerk een vrij geëmancipeerd beroep: ruim éénderde van de werkers bestaat uit vrouwen. Het werk gebeurt meest vanuit een team met verschillende deskundigheden. Van zo'n team maakt opbouwwerk voor 20 à 25% deel uit. Opbouwwerk is als voorziening niet weg te denken en daar is de laatste twintig jaar eigenlijk weinig in veranderd. Tussen medio '89 en medio '90 viel zelfs een lichte groei te constateren. Het werk dat opbouwwerkers doen, komt in de praktijk vooral op het volgende neer:

- * werk voor groepen zoals minderheden, jongeren, vrouwen, ouderen
- * werk in de bebouwde omgeving: woningverbetering, beheer, huurderszaken
- * activiteiten rond werkgelegenheid, onderwijs, sociale vernieuwing
- * verbetering van de leefbaarheid van wijken en kleine kernen
- * het ondersteunen en trainen van het kader van bewonersorganisaties
- * projecten in de woon- en leefomgeving: milieu, verkeer, sociale veiligheid enz.
- * geven van advies en inspelen op ontwikkelingen
- * werken aan de instandhouding van voorzieningen en zonodig het opzetten ervan.

De NIMO-inventarisatie geeft van al die taken een nauwkeurig beeld. Meer informatie is te vinden in: Gui van Hooijdonk & Ad Raspe, De Kaart van het Opbouwwerk in Nederland. NIMO, 's-Hertogenbosch, 1990. Voor f 22,50 (incl. port.) te bestellen: Nimo, Havensingel 8, 5211 TX 's-Hertogenbosch, 073 - 137295. ■

Minimumuitkeringen in Europa

Deze publikatie over de minimumuitkeringen in Europa is de bewerking van een inleiding die Henk van Weijnen hield op een studieconferentie over minimumuitkeringen, gehouden op initiatief van een aantal samenwerkende landelijke organisaties van uitkeringsgerechtigden op 8 november.

Henk Weijnen ging allereerst in op de wijze waarop de minimumbescherming in de verschillende stelsels van sociale zekerheid in West Europa vorm is gegeven, t.w. de zogeheten professionele stelsels (in Nederland de loondervingsverzekeringen), de universele stelsels (in Nederland de volksverzekeringen) en de bijstandssystemen.

Vervolgens analyseerde hij de prestaties van de sociale zekerheidsstelsels in diverse landen. Hij ging in op de omvang van de sociale zekerheidsuitgaven. Gerelateerd aan gegevens over het aantal uitkeringsgerechtigden (volume van de sociale zekerheid) leverde dat een eerste indicatie op van de relatieve prestaties van de sociale zekerheid in verschillende landen, voorzover hierover voldoende gegevens beschikbaar waren. Het beeld werd vervolgens nader gespecificeerd aan de hand van een vergelijking van de prestaties van de pensioenregelingen in een aantal landen, de arbeidsongeschiktheids- en werkloosheidsuitkeringen.

In een laatste onderdeel besprak Henk Weijnen de ontoereikendheid van de sociale verzekeringsregelingen in een aantal landen, waarbij een aantal cijfers verschaft werden over de omvang van groepen uitkeringsgerechtigden, die buiten de sociale verzekeringsregelingen vallen dan wel beneden-minimale uitkeringen verkrijgen en/of een beroep moeten doen op sociale bijstand.

Bestellingen: Nimo, Havensingel 8, 5211 TX, 's-Hertogenbosch, tel. 073-137295. ■

Het Nederlands Instituut voor onderzoek naar Maatschappelijke Opbouw verricht onderzoek ten behoeve van groepen en maatschappelijke initiatieven, professionele ondersteuning en beleid. Hierbij richt het zich op maatschappelijke vraagstukken die zich aftekenen in het spanningsveld tussen de leefwereld van groepen enerzijds en de diensten van overheid, voorzieningen het instituties anderzijds. Het NIMO doet onderzoek op werktreinen zoals sociale zekerheid, sociale economie, woon- en leefomgeving, sociale infrastructuur en professionele ondersteuning. ■

Sociale vernieuwing op het platteland

Op 25 februari jl. werd te Zwolle een landelijk symposium gehouden over de theorie en praktijk van sociale vernieuwing ten plattelande. De bijeenkomst werd in opdracht van de Overijsselse Vereniging van Kleine Kernen (OVKK) georganiseerd door Weson, een bureau voor sociaal wetenschappelijk onderzoek.

Het symposium richtte zich op gemeentebesturen, plaatselijke organisaties, sociale en zakelijke dienstverleners, provinciale organisaties, provinciebesturen en regionale sociale vernieuwers.

In het ochtendprogramma stond theorievorming rond sociale vernieuwing centraal. Sociale vernieuwing is een speerpunt van het huidige kabinet en ook hebben gemeentebesturen sociale vernieuwing hoog in het vaandel gezet. Aanvankelijk leek het erop dat vooral de grote steden zouden profiteren van het nieuwe elan. Maar steeds meer plattelandsgemeenten beginnen nu de noodzaak van sociale vernieuwing in te zien. Het biedt namelijk ook mogelijkheden om de leefbaarheid in kleine kernen te bevorderen. De leefbaarheid in dorpen gaat op dit moment snel achteruit, zo stelde dagvoorzitter Th. Ikes, voorzitter van de OVKK, tijdens het symposium. Er is op het platteland te weinig werkgelegenheid en de mogelijkheden voor woningbouw zijn beperkt. Jongeren trekken daarom weg en dat leidt tot meer vergrijzing. Scholen, winkels en andere voorzieningen hebben er geen toekomst meer. In het kader van sociale vernieuwing zouden financiële middelen beschikbaar kunnen komen om het proces van verpaupering te stoppen en de leefbaarheid in kleine kernen te bevorderen.

Jan Schaefer, voorzitter van de Interbestuurlijke Projectgroep Sociale Vernieuwing, benadrukte nog eens dat het kernpunt van sociale vernieuwing is dat het beleid aangedragen en gedragen wordt door de mensen zelf. Bureaucratie en verkering moeten bestreden worden. De heer Fit, directeur Sociale en Economische Ontwikkeling van de Rijksplanologische Dienst, gaf toe dat veel regelingen door hun groot-schaligheid ten nadele van het platteland werken. Schaalvergrotingsprocessen in het bedrijfsleven en bij de overheid hebben voor het platteland vaak grotere gevolgen dan voor de steden, omdat bijvoorbeeld de bereikbaarheid minder wordt of met beperktere economische perspectieven gepaard gaan. Hij hield zijn gehoor voor dat het zaak is voor de kleine kernen om samen te werken, elkaar op te zoeken, overeenkomsten te sluiten en creatief te zijn. Betrokkenen moeten de meerwaarde van de gezamenlijke aanpak voor de regio gaan inzien. Prof. dr. Albada, hoogleraar Sociaal-Economisch Beleid te Rotterdam en Utrecht, ziet alleen kansen voor het platteland als particulieren en lokale overheden zelf hun kansen uitbuiten. Het teloorgaan van allerlei traditionele bedrijvigheid op het platteland leidt tot werkloosheid en daardoor kunnen mensen weer minder geld

besteden. Voorzieningen en particuliere activiteiten verdwijnen. De werkloosheid moet worden bestreden; iedereen is het er tegenwoordig over eens dat arbeidsbemiddeling maatwerk is. Albada is van mening dat in de plattelandsgemeenten aan alle voorwaarden voldaan is voor maatwerk. Gemeenten moeten dan wel onderzoek doen naar de leefbaarheid en de al ingezette regionalisering van de arbeidsvoorziening moet verder worden gedecentraliseerd naar arbeidsbemiddeling "op maat". Voor verschillende functies: beroepenvoorlichting, vakopleiding, organiseren van banenpools e.d. kan het nodig zijn vormen van samenwerking te ontwikkelen tussen een gemeente en het betrokken RBA of tussen groepen gemeenten en het RBA. Groepen plattelandsgemeenten kunnen gezamenlijk activiteiten ontwikkelen en gezamenlijk een convenant sluiten met het ministerie van Binnenlandse Zaken om de faciliteiten in het kader van sociale vernieuwing te verkrijgen. Albada meent dat de toekomst is aan kleinere economische eenheden. Dat biedt kansen voor kleine plattelandsgemeenten.

Na de inleidingen werd een panelen zaaldiscussie gehouden met de inleiders en stond de aanbidding van de brochure 'Sociale Vernieuwing op het Platteland, processen, voorbeelden, methoden' op het programma. In het middagprogramma werden een zestal workshops gehouden. Tijdens deze workshops werden geslaagde voorbeelden van lokale en regionale projecten van sociale vernieuwing gepresenteerd.

Een informatiemap met de toespraken van de inleiders en de brochure 'Sociale Vernieuwing op het platteland', kan worden besteld door overmaking van f. 27,50 op girorekening 3919419, t.n.v. Weson, Deventer o.v.v. OVK-91.108. De brochure kan los worden besteld door overmaking van f. 9,50 o.v.v. OVK-91.007.

Euregio-project presenteert zich

De Europese eenwording heeft tot nu toe vooral de interesse van politiek en bedrijfsleven. In de sociale sector zijn nog weinig serieuze activiteiten om tot samenwerking over de grenzen te komen. De sociale component van die Europese eenwording heeft, mede daardoor, dan ook nog weinig interesse van de overheden in de verschillende landen. De overheden en de politiek volgen nu eenmaal de maatschappelijke realiteit en niet omgekeerd.

Initiatieven vanuit de sociale sector in de diverse landen zijn dan ook van belang om op die wijze de aandacht voor de sociale aspecten van die eenwording te versterken.

Samenwerking op Euregionaal niveau

De Euregio Maas-Rijn is samengesteld uit vier landsdelen: de Waalse provincie Luik, de Vlaamse provincie Limburg, een deel van Nordrhein-Westfalen en een deel van Nederlands Limburg. Al in 1980 is voor dit gebied een grensoverschrijdend actieprogramma ontwikkeld.

De Euregionale samenwerking krijgt momenteel een betere basis en status. Een internationale voorbereidingscommissie is bezig met het opstellen van een convenant om de samenwerking tussen de vijf steden (Maastricht, Heerlen, Aken, Luik en Hasselt) te verbeteren. De arbeidsvoorzieningsstructuur werkt aan een Euregionalisering van de arbeidsmarkt. Infrastructurele voorzieningen worden steeds vaker op Euregionaal niveau gepland. De Euregio steeds meer beschouwd als een gebied, waar gezamenlijk beleid en samenwerking op diverse sectoren (bijv. werk, huisvesting, onderwijs) belangrijke voordelen kan bieden boven afzonderlijk gevoerd beleid.

De EG stimuleert deze regionale ontwikkelingsaanpak, niet alleen politiek maar ook materieel door subsidiëring van projecten uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Bovennationale vormen van migrantenwerk en -beleid

Minderhedenbeleid wordt steeds sterker beïnvloed door de Europese politiek. Zo heeft het Schengenakkoord en de integratie van wetgeving op allerhande terreinen belangrijke gevolgen voor de positie van burgers met een niet-Europese nationaliteit.

Nieuwe mogelijkheden voor mensen met een Europese nationaliteit versterken de ongelijkheid tussen Europese en niet-Europese burgers in de EG. Bijvoorbeeld het recht op vrije vestiging. De mogelijkheden voor EG onderdanen om werk te zoeken en te wonen in de verschillende EG-landen vergroot de ongelijke kansen op de arbeidsmarkt voor de 9 miljoen immigranten. Het verdwijnen van de grenscontroles zal bijvoorbeeld ook gevolgen hebben. Het is waarschijnlijk dat de verscherpte controle op illegalen zal uitmonden in controles op huiskleur. Voor migranten betekent het verdwijnen van de grenspalen mogelijk meer controle op willekeurige plaatsen in plaats van minder controle.

Maar ook zonder maatregelen die een direct gevolg hebben voor migranten, heeft Europa 1992 gevolgen voor hier wonende migranten. Gezien de opvattingen over vreemdelingen en vreemdelingenbeleid in een aantal Europese landen, is in Nederland de vrees gerechtvaardigd dat de Europese eenwording een achteruitgang betekent in een aantal zaken.

Bijvoorbeeld: het verschaffen van volledig kiesrecht aan migranten is in Nederland opgenomen in het regeerakkoord. Belangrijke andere Europese landen staan hier afwijzend tegenover.

Hetzelfde geldt voor het tot stand brengen van een Wet Gelijke Behandeling na vijf jaar verblijf, waarvoor in Nederland eveneens plannen zijn opgenomen in het regeerakkoord. De ontwikkelingen in Oost-Europa hebben gevolgen voor migranten. Mensen uit deze landen, die zich vrij kunnen vestigen in Westeuropese landen, verdringen de aanwezige migranten, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt.

De vraag of de Europese eenwording voor migranten achteruitgang in plaats van vooruitgang gaat betekenen moet worden gesteld.

Aandacht voor de situatie van migranten in de Euregio

Hoewel de Euregio Maas-Rijn naar een economische, culturele en ook bestuurlijke eenheid groeit, zijn de mogelijkheden om tot een Euregionale aanpak van migrantenproblematiek te komen tot nu toe niet voldoende bekeken.

Argumenten voor een Euregionale aanpak liggen voor de hand.

- De Euregio Maas-Rijn is een migrantenconcentratiegebied; er wonen naar schatting 250.000 migranten.
- De maatschappelijke positie van deze mensen is in veel gevallen alles behalve rooskleurig; veel werklozen, beperkte mogelijkheden voor opleiding en scholing, problemen tussen autochtone en allochtone inwoners van de Euregio, etc.
- De argumenten liggen ook in de ontwikkelingen in de Europese eenwording. Gevolgen hiervan voor migranten zijn in dit gebied

snel merkbaar. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door het feit dat het een grenzgebied is, maar ook omdat de Euregio Maas-Rijn een grenzenregio is in het hart van de Schengenlanden, waar Europa "experimenteert" met maatregelen die in een latere fase voor de gehele EG moeten gaan gelden.

Project multi-etnische samenlevingsopbouw Euregio 1992

Het WOZON en de Rijkshogeschool Maastricht werken sinds 1988 aan een project dat tot doel heeft om Euregionale vormen van samenlevingsopbouw, gericht op een positieverbetering van migranten, te ontwikkelen.

Onder andere wordt beoogd om Euregionale netwerken te creëren, waarin migrantenorganisaties, mensen uit beroepsgroepen die te maken hebben met de migrantenproblematiek en beleidsmakers bovenationale vormen van werk tot ontwikkeling brengen.

Het is van belang om professionals in onderwijs, samenlevingsopbouw en andere sectoren van werk, betrokken bij de belangenbehartiging en positieverbetering van migranten, adequaat toe te rusten voor dit werk in deze regio.

Het is belangrijk om bovenationale netwerken tot ontwikkeling te brengen, die met kracht de positie van immigranten op terreinen als de arbeidsmarkt, het onderwijs, de rechtspositie en de levenssituatie ter hand kunnen nemen.

Het is van belang om Euregionaal werk en beleid tot ontwikkeling te brengen om op die wijze bovenationale antwoorden te vinden op situaties die ontstaan door bovennationaal beleid.

Dit is niet alleen in het belang van de migranten, het is eveneens in het belang van de infrastructurele ontwikkeling van een gebied. De gebiedsontwikkeling van de Euregio heeft belang bij goed geschoolde mensen, sociale rust in de verhoudingen tussen mensen en maatschappelijke mogelijkheden van de mensen in het gebied.

Het project Multi-Etnische Samenlevingsopbouw Euregio 1992 streeft een aantal zaken na:

- * Stimuleren van bovennationaal (in dit geval Euregionaal) migrantenbeleid.
- * Ontwikkelen van bovennationaal werk in deze, afgestemd op de situatie en ontwikkelingen in het Euregio-gebied.
- * Verder ontwikkelen van methodieken voor multi-etnische samenlevingsopbouw, afgestemd op de situatie van het Europa na 1992.
- * Stimuleren van de internationalisering van scholing en deskundigheidsbevordering, afgestemd op deze sector.

Hierbij gaat het niet alleen om het ontwikkelen van nieuwe theoretische concepten, maar ook om de implementatie hiervan in de praktijk.

Aan het eind van het project Multi-Etnische samenlevingsopbouw Euregio 1992 hopen wij een aantal zaken te hebben gerealiseerd:

* Met de 4 te ontwikkelen Euregionale Netwerken op de terreinen (arbeid, onderwijs, rechtspositie en woon/leefsituatie, hopen wij nieuwe vormen van Euregionale dienstverlening aan en belangenbehartiging van migranten in de Euregio te realiseren.

Het is de bedoeling dat deze netwerken na afronding van het project blijven bestaan, zo mogelijk met steun van de organisaties voor het migrantenwerk in de vier gebiedsdelen van de Euregio.

* Aan het eind van het project zullen de opleidingen voor HSAO in de Euregio beschikken over programma's en cursusmateriaal, te gebruiken in hun opleiding of in Post-HBO activiteiten. Dit onderwijsmateriaal moet aankomende of al werkende welzijnswerkers toerusten voor migrantenwerk in de Euregio. De Euregionale samenwerking tussen welzijnswerkopleidingen in de Euregio is daarmee een integraal onderdeel van het project.

* Door producten in de sfeer van methodiekontwikkeling, in de vorm van publicaties over multi-etnische samenlevingsopbouw met het oog op 1992, hopen wij het welzijnswerk en andere dienstverlenende organisaties in de Euregio beter toe te rusten voor de uitvoering van hun werk.

Voor meer informatie kan men terecht bij WOZON, postbus 521, tel. 046-513912.

Werkinhoudelijke project registratie

Het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland (WOZON) is een landelijk research en development (R&D) instituut, dat zich richt op het ontwikkelen en vernieuwen van methodieken, die bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van het welzijnswerk. R&D-projecten van het WOZON zijn binnen de hiernavolgende thema-gebieden gesitueerd: integraal ouderenbeleid, lokaal gezondheidsbeleid, multi-etnische samenlevingsopbouw in de Euregio Maas-Rijn, onderwijsstimulering, armoede en bestaansonzekerheid, human resources management en welzijn en informatietechnologie.

Het "werkinhoudelijke project registratie" (WPR) van WOZON wordt gefinancierd door het Ministerie van WVC, Directie Maatschappelijke Ontwikkeling, en de provincie Limburg.

Het in ontwikkeling zijnde registratiesysteem is gericht op de kwaliteitsverbetering van de management-informatie en de kwaliteitsverbetering van de voortgangsbewaking van projecten binnen het welzijnswerk.

Via het registratieprogramma worden algemene gegevens over de in uitvoering zijnde projecten verzameld. Op basis daarvan kunnen per project meerdere voortgangsverslagen worden gemaakt.

Per project moet aangegeven worden voor welke doelgroep het project wordt uitgevoerd en binnen welk werktein (sociaal-cultureel werk, opbouwwerk, algemeen maatschappelijk werk etc.) wordt geopeerd. Bij elk voortgangsverslag wordt aangegeven in welke fase het project zich bevindt.

Aan projecten worden medewerkers (beroepskrachten en vrijwilligers) toegewezen, die moeten voorkomen in het medewerkersbestand. Tevens wordt de voorgestane inhoudelijke werkwijze (werkvorm en methode) vastgelegd.

Verder worden gegevens verzameld over "uren" en "geld". De urenregistratie dient inzicht te geven in de relatie tussen het door de instelling begrote en door de beroepskracht gerealiseerde aantal uren ondersteuning. De geldregistratie dient inzicht te geven in de relatie tussen

de door de instelling opgestelde project-begroting en de gerealiseerde project-uitgaven.

Relevante beleidsinformatie

Het verzamelen van gegevens heeft alleen zin wanneer daaruit (beleids)relevante informatie is te halen. Het werkinhoudelijk projectregistratieprogramma wordt zo ontworpen dat de volgende soorten rapporten kunnen worden gemaakt:

* Een voortgangsverslag per werker. In het rapport worden de gegevens opgenomen over de projecten, waaraan de werker werkt. (per project wordt vermeld: de doelgroep, werksoort, werkwijze, fase project, tijd en geld). De waarde van een dergelijk rapport ligt bij de kwaliteitsverbetering van het vakmatig handelen van de betreffende werker. Deze rapportage kan vertrekpunt zijn voor interne werkbegeleiding, voor het uitzetten van een deskundigheidsbevorderings/scholingsprogramma, voor loopbaanplanning.

* Een voortgangsverslag per werksoort. In het rapport worden de gegevens opgenomen over de projecten waarvoor de betreffende werksoort zich inzet. De waarde van een dergelijk rapport ligt bij de kwaliteitsverbetering van de arbeidsinzet en het vakmatig handelen van de betreffende werksoort. Deze rapportage kan vertrekpunt zijn voor het interne sector/werksoort-overleg binnen de instelling, voor het inhoudelijk onderbouwen van het binnen de sector/werksoort gevoerde beleid voor zowel de korte als middellange termijn.

* Een voortgangsrapportage per doelgroep. In het rapport worden de gegevens opgenomen van alle projecten (binnen de verschillende werksoorten) die gericht zijn op de betreffende doelgroep. De waarde van een dergelijk rapport ligt bij het kunnen beoordelen van de vraag of de instelling deze doelgroepen doelmatig en efficiënt ondersteuning biedt. Het accent ligt hier op de kwaliteitsverbetering van het vakmatig handelen van interdisciplinair samengestelde teams c.q. projectteams.

* Een voortgangsrapportage per instellingsfunctie. Welzijnsinstellingen profileren zich vaak op functie bijvoorbeeld educatie, sociaal-organisatorische ondersteuning, belangenbehartiging, enz. In het werkinhoudelijk projectregistratieprogramma is rekening gehouden met de mogelijkheid van een dergelijke rapportage. De waarde daarvan ligt vooral op het niveau van het management. Zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens over de betreffende instellingsfunctie kunnen overlegd worden.

* Een voortgangsrapportage betreffende het totaal aan doelgroepen, dat door de instelling bediend wordt. De waarde van deze rapportage ligt vooral op het niveau van het management. Inzicht wordt gegeven in welke doelgroepen c.q. klanten bereikt worden, op welke wijze deze doelgroepen inhoudelijk ondersteund worden, hoeveel uren en geld per doelgroep ingezet wordt.

Ontwikkelingsmethodiek

Mede onder invloed van de financiers wordt een dubbele ontwikkelingsstrategie gevolgd:

Bottom up. Het verzamelen van gegevens heeft alleen zin wanneer daaruit (beleids)relevante informatie is te halen. Kenmerkend voor de bottom up benadering is dat al bij de start van het ontwikkelingstraject de eindgebruikers betrokken zijn. Op basis van een programma van eisen wordt een prototype gemaakt dat

steeds bijgesteld wordt tot het aan de essentiële behoeften van de eind-gebruikers voldoet. Daarmee wordt voorkomen dat gebruikers opgezadeld worden met systemen, die onvoldoende geënt zijn op de werkpriktijk. De praktijktoets heeft plaats binnen twee experiment-situaties: nl. bij de Stichting Trajekt (buurtteam Akerpoort) te Maastricht en bij de Stichting APO te Roermond.

Top down. Omdat het Ministerie van WVC de eis gesteld heeft dat het in ontwikkeling zijnde registratiemodel landelijk invoerbaar dient te zijn, is een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Vereniging van Ondernemingen in de Gepremieerde en gesubsidieerde sector (VOG) en de Stichting Probe in Groningen. De samenwerking betreft hier de ontwikkeling van een Gemeentelijk Functioneel Ontwerp (GFO) Sociaal-Cultureel Werk. Van gemeentezijde zijn hierbij de gemeenten Delft en Rijswijk betrokken. In een GFO wordt een gegevens-hoofdstructuur vastgelegd. Met een gegevenswoordenboek en gegevensmodellen worden begrippen exact gedefinieerd en wordt een pakket van inhoudelijke eisen geformuleerd waaraan computer-programma's moeten voldoen.

Wanneer het registratiesysteem in definitieve vorm ontwikkeld is zal WOZON zorgdragen voor de invoering ervan in het werkveld (zowel provinciaal als landelijk), de ontsluiting van de informatie via een provinciale en landelijke welzijnsdatabank realiseren en een gebruikersgroep, gericht op een voortgaande verbetering van het programma, in het leven roepen.

Het gaat om de verbetering van de kwaliteit van het (Limburgs) welzijnswerk. Het te ontwikkelen produkt zal niet alleen informatie opleveren voor de eigen instelling, maar ook voor andere instellingen in de sector, zowel

in Limburg als elders in Nederland. WOZON wil daarvoor aansluiting zoeken bij zowel een in Limburg op provinciaal niveau te ontwikkelen welzijnsdatabank als bij een voor het welzijnswerk geschikt landelijk datanet, om de informatie zo goed mogelijk toegankelijk te maken voor het werkveld en beleidmakers.

Het WOZON WPR-project levert op deze wijze een bijdrage aan het tot stand komen van een Limburgs Informatienetwerk. In deze zin past dit project bovendien binnen het Maatschappij-Informatie-Project (MIP-project) van het Ministerie van WVC.

Voor meer informatie kan men terecht bij drs. Tjeu Sauren, projectmedewerker welzijn en informatietechnologie en drs. Marinus Kremers, directeur, WOZON postbus 521, 6130 AM Sittard, telefoon: 046-513912. ■

Allochtone meisjes ook economisch zelfstandig

Economische zelfstandigheid betekent dat een ieder in Nederland geacht wordt in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Wanneer bijvoorbeeld de kostwinner onverhoopt zonder werk komt, wordt van de partner verwacht dat ze werk gaat zoeken. Althans wanneer er geen kinderen onder twaalf jaar voor verzorging in aanmerking komen.

Voor allochtone meisjes kan dit grote gevolgen hebben. Onder de migranten in Nederland heerst een grote werkloosheid. De allochtone meisjes maken een reële kans weer aan het werk te moeten, wanneer hun (toekomstige) jongste kind de twaalf is gepasseerd. Zonder goede

opleiding komt dat waarschijnlijk neer op slecht betaald werk. Voorlichting over de economische zelfstandigheid van meisjes sluit over het algemeen niet goed aan op de belevingswereld van allochtone meisjes en vaak zijn de ouders niet goed op de hoogte van de scholingsmogelijkheden in Nederland. Het Centrum Buitenlanders Gelderland, Gelderse Raad van het Jeugdbeleid en 'Roosje van G'; de Gelderse campagne meisjes en economische zelfstandigheid" startten daarom een aparte campagne. In Ede, Apeldoorn en Doetinchem werd voorlichting gegeven aan Marokkaanse en Turkse meisjes en hun moeders.

Het project voor Turkse en Marokkaanse meisjes en hun moeders omvatte drie bijeenkomsten, waarin de volgende onderwerpen aan bod kwamen: de 1990 maatregel, het Nederlandse onderwijssysteem, beroepskeuze, scholingsmogelijkheden. Centraal stond de toekomstverwachting van de meisjes en hun beroepskeuze.

Tijdens de laatste bijeenkomst waren een aantal plaatselijke instellingen, die iets voor de meisjes kunnen betekenen, aanwezig. Vertegenwoordigd waren bijvoorbeeld het Leerlingwezen, Jeugdwerkgarantieplan, Vrouwen en Werkwinkel en het Arbeidsbureau. Na de bijeenkomsten werd er actie ondernomen om de groep allochtone meisjes te blijven ondersteunen. De instellingen krijgen de taak er voor te zorgen dat de allochtone meisjes straks niet tussen wal en schip terecht komen.

In het rapport "We willen wel, maar we weten niet hoe" wordt het voorlichtingsproject beschreven. Het rapport kan aangevraagd worden bij het Centrum Buitenlanders Gelderland, tel. 085-521338 (Tees Besseling/Trix Rodriguez). ■

Milieugericht opbouwwerk

Op 1 oktober 1990 hebben een achttal opbouwwerk(st)ers het initiatief genomen tot het oprichten van een landelijke adviesgroep voor milieugericht opbouwwerk (LAMIGO). De initiatiefnemers weten vanuit eigen ervaringen met milieu-activiteiten dat het opbouwwerk een belangrijke rol kan spelen bij het actief betrekken van bewoners bij milieuzaken in de directe woon- en leefomgeving. LAMIGO wil ervaringen overdragen en nieuwe projecten tot ontwikkeling brengen.

Het opbouwwerk vervult naast het direct ondersteunende werk aan bewonersgroepen ook een initiërende functie. Door maatschappelijke vraagstukken te vertalen naar belangen op buurtniveau, brengt het opbouwwerk vernieuwende projecten tot ontwikkeling. De competentie en ideeën van bewoners zijn daarbij altijd uitgangspunt. De initiatiefgroep constateert dat er veel interesse in de praktijk is om milieugericht te gaan werken, maar dat het vaak ontbreekt aan kennis, ideeën, netwerken en methoden. De initiatiefgroep wil collega-opbouwwerkers een vriendendienst aanbieden door ervaringen over te dragen. Door haar positiebepaling kan het opbouwwerk de schakel gaan vormen tussen allerlei milieu-initiatieven op buurtniveau en milieubeleid, -educatie en -activering. Voorzets, zoals die ondermeer zijn vastgelegd in het Nationaal Milieu Beleidsplan Plus, worden daardoor realistischer. Het aanwezige maatschappelijke draagvlak kan versterkt worden en uitgebouwd door het opbouwwerk. Haar werkterrein speelt zich immers af in de directe woon-, leef- en werksituatie van mensen.

LAMIGO zal zich niet alleen richten op collega-opbouwwerkers, maar ook aansluiting zoeken bij andere organisaties en instellingen die het milieu een warm hart toe dragen. De expertise van de leden ligt momenteel op de terreinen: wijkmilieuzorg, milieuvriendelijk renoveren, milieu en gezondheid, aanpak bo-

demverontreiniging en jurisprudentie met betrekking tot milieuwetgeving.

In 1991 zal LAMIGO zich vooral bezighouden met:

* Inventarisatie: milieu-activiteiten, waarbij opbouwwerkers een belangrijke rol hebben gespeeld worden in kaart gebracht en praktijkvoorbeelden, waar opbouwwerk (methodiek) minder nadrukkelijk aanwezig was/is, worden geanalyseerd.

* Analyse: de praktijkvoorbeelden van de adviesgroep zelf en van de collega-opbouwwerkers worden nader onder de loep genomen met als doel de gehanteerde opbouwwerkmethoden te verduidelijken, uit te bouwen en geschikt te maken voor instructiemateriaal.

* Strategiebepaling: op basis van het bovenstaande materiaal wordt onderzocht in hoeverre uitbreiding van het milieuwerk nuttig is en hoe het draagvlak ter plekke (bewoners/organisaties) vergroot kan worden.

* Deskundigheidsbevordering: op basis van gesprekken met milieudeskundigen/organisaties worden enerzijds leemtes in kennis bij het opbouwwerk in kaart gebracht en opgevuld. Anderzijds wordt hierbij de opbouwwerkmethode nader toegelicht en zo mogelijk verder geïntroduceerd in de "milieuwinkel".

* Netwerkontwikkeling: vanuit de netwerken die door de LAMIGO-leden ontwikkeld zijn m.b.t. milieu-activiteiten, zal een landelijk beroepsgericht netwerk opgezet moeten worden, zodat het opbouwwerk meer betrokken raakt bij milieu-activiteiten.

* Publiciteit: praktijkvoorbeelden en initiatieven waarbij de relatie op-

bouwwerk en milieu duidelijk naar voren komt, worden verspreid door de initiatiefgroep. Daarnaast zullen opbouwwerkers uitgenodigd worden relevante praktijkvoorbeelden op schrift te stellen. Indien mogelijk en noodzakelijk zal een eigen nieuwsbrief uitgegeven worden.

* Scholing: de persoonlijke betrokkenheid van de opbouwwerker bij het milieu vormt een essentieel onderdeel. Het te ontwikkelen cursusmateriaal zal geschikt moeten zijn voor opbouwwerkers (in opleiding) en personen die werkzaam zijn in het "milieu". De leden van LAMIGO verzorgen op verzoek lezingen, studiedagen en workshops.

Het zal duidelijk zijn dat LAMIGO in de ontwikkelingsfase welzijnswerkers persoonlijk kan adviseren over de aanpak van milieuproblemen met behulp van de opbouwwerk methodiek. Na de afronding van de ontwikkelingsfase zal echter de kwaliteit van de adviezen beter uitgebalanceerd zijn. In 1992 zal LAMIGO haar diensten aan diverse instellingen en organisaties concreter aanbieden.

LAMIGO wordt gevormd door:

Johan Bodd, Arnhem
Aart Dekker, Amsterdam
Gerard van Jaarsveld, Breda
Moniek Mol, Dordrecht
Hugo van der Steenhoven, Utrecht
Michel Thisse, Beverwijk
Henk Tuinenburg, Rotterdam
Freerk Veldkamp, Utrecht

Voor meer informatie kan men terecht bij Moniek Mol, Werkcentrum Zuid-Holland, Singel 272, 3311 HK Dordrecht, tel. 078-141443/131595. ■

Arbeidsongeschikten in beweging

Onder deze veelbelovende titel is een boek van Egon Verbraak verschenen. Willem van der Hoeven las het boek en meent dat de inhoud minder dynamisch is dan de titel belooft. Volgens hem had de titel beter "Arbeidsongeschiktheid in het licht van hedendaagse Europese theologen" kunnen luiden. In onderstaand artikel gaat Van der Hoeven nader op het boek in

Aanleiding tot het schrijven van deze studie was dat aan de Nederlandse bisschoppen vragen zijn gesteld omtrent hun houding tegenover arbeidsongeschikten. Ten einde deze vragen goed onderbouwd te kunnen beantwoorden, is Verbraak nagegaan in hoeverre arbeidsongeschikten (organisaties) steun kunnen vinden bij maatschappelijk geëngageerde hedendaagse Europese theologen. Zijn keus viel daarbij op de theologie van de arbeid van de Franse theoloog M.D. Chenu en de nieuwe politieke theologie van de Duitse theoloog J.B. Metz.

Maar, alvorens zich te verdiepen in deze vormen van theologie, heeft de schrijver eerst door middel van een enquête een beeld willen geven van de belevingswereld en de leefsituatie van de mensen om wie het gaat, de arbeidsongeschikten. Daartoe heeft hij interviews gehouden met twintig leden van de WAO/AAW-belangenvereniging Hoensbroek/Heerlen in de Oostelijke Mijnstreek. Na analyse van de antwoorden heeft Verbraak hen ingedeeld in de drie volgende groepen:

* de arbeidsongeschikten die vooral strijden voor financiële rechten

* de arbeidsongeschikten die zich vooral uit de maatschappij voelen gestoten en die hun plaats weer terug willen

* de arbeidsongeschikten die vooral streven naar zelfontplooiing en zelfrechtvaardiging.

Deze accenten van beleving van zichzelf en de maatschappij komen ook tot uiting in hun houding tegenover geloof en kerk.

Degene die vooral zijn houding bepaalt in de zin van "als ik mijn plicht doe tegenover de samenleving dan hoor ik daar ook wat voor terug te krijgen" vindt dat hij recht heeft op

steun vanuit de kerk. Degene die zich vooral getroffen voelt door het verlies van de plaats in de maatschappij verwacht in de eerste instantie van de kerk dat die zich in zal spannen om hem die plaats terug te geven. Voor de ondervraagden die vooral de strijd om zelfontplooiing en zelfrechtvaardiging centraal stellen, is geloven vooral geloven in (de waarde van) de eigen persoon. In de kerk moet je kunnen meespreken over geloofszaken als volwassene en niet worden behandeld als een kind. Volgens deze mensen moet de kerk opkomen voor degenen die onderworpen zijn aan de economie en de politiek.

Omdat je als individu nu eenmaal nooit alleen staat, houdt Verbraak de uitkomsten van de enquête tegen het licht van de theorie van het communicatieve handelen van socioloog J. Habermas. Dit houdt in dat drie typen arbeidsongeschikten worden gezien vanuit het spanningsveld tussen de belevingswereld van de enkeling en het maatschappelijk systeem.

Na deze twee voorbereidende stappen komt Verbraak tot de kern van zijn studie, het bespreken van de theologie van de arbeid van Chenu en de nieuwe politieke theologie van Metz. Beide vormen van theologie hebben gemeen dat ze de verlossing van een uitgestotene zien als een weer terugkrijgen van de rechte plaats in de maatschappij. Volgens Verbraak kunnen WAO-groepen hierbij een bemiddelende rol spelen.

Chenu en Metz verschillen in zoverre dat het Chenu er vooral om gaat de grenzen tussen kerk en samenleving zoveel mogelijk te doen vervagen, terwijl Metz stelt dat de hedendaagse maatschappelijke

ideologieën eigenlijk in het niets versmelten wanneer deze tegen het licht worden gehouden van het optreden, lijden, sterven en wederopstaan van Jezus Christus. Hier vanuit gaande horen volgelingen van Jezus Christus de hand te reiken aan hen die om welke reden dan ook buiten de samenleving staan. Verbraak geeft de voorkeur aan Chenu. Het voornaamste bezwaar dat de schrijver tegen Metz heeft, is dat in zijn theologie de christenen naar de buitengesloten moeten toekomen en dat de laatsten maar moeten afwachten of dit gebeurt. Hetzelfde gevaar schuilt ook in de theologie van Chenu, hoewel die toch meer vertrouwen heeft in het vermogen van (groepen van) buitengesloten zelf om tot daden over te gaan.

Hoewel de tekst op de achterflap van het boek anders suggereert, is alleen het eerste deel van het boek, het verslag en de analyse van de enquête, van belang voor hen die zich met arbeidsongeschikten bezighouden. Het tweede deel is alleen te lezen voor theologen en dan waarschijnlijk vooral die theologen die zich met de theoretische kant van hun vak bezighouden. Welzijnswerkers en arbeidsongeschikten zelf kunnen beter uit de voeten met de vier evangeliën die én veel beknopter én veel leesbaarder beschrijven hoe Jezus zich richtte tot de gewone mensen die buiten de kringen van schriftgeleerden en Farizeëën stonden. Uit de evangeliën leren wij dat Jezus niemand buitensloot. De studie met de veelbelovende titel is helaas alleen leesbaar voor een kleine kring. Een gemiste kans.

Willem van der Hoeven

Egon Verbraak, Arbeidsongeschikten in beweging. Een toetssteen voor de theologie van de arbeid van M.D. Chenu en de nieuwe politieke theologie van J.B. Metz, UTP-katernen 12, Hilversum, Gooi en Stichting, 1990, 331 blz.

Inhoudsopgave 1990

Het eerste getal verwijst naar het afleveringsnummer van MO. Het tweede naar het paginanummer.

Informatie

- Nederlandse Databank Werkgelegenheidsinitiatieven 81 - 64
- Van experiment additionele arbeid (EAA) naar banenpool 82 - 7
- Opnieuw aan het werk in Oud West 82 - 12
- Ervaringen van Rotterdams buurthuiswerk 82 - 13
- Evaluatie onderzoek EAA 82 - 14
- De beste jaarverslagen op maatschappelijk terrein 82 - 17
- Nieuwe bestuursleden Landelijk Platform Opbouwwerk 82 - 17
- Prijsvraag bewonersinbreng bij stedelijke vernieuwing 82 - 18
- Leergang milieuvrij wonen 82 - 18
- Opbouwwerk bij buurtbeheer: partner van alle partijen 82 - 19
- Leefbaarheidsprojecten in Bellingwedde 82 - 22
- Relatieverbeteringsproject in Haagse Laakkwartier 82 - 32
- Sociale veiligheid 82 - 36
- Overeenstemming over invoering banenpools 84 - 4
- Hogere beroepsopleiding voor allochtonen en autochtonen 84 - 9
- Analyse Opbouwwerkdocumenten 84 - 9
- WAO-organisaties ongerust over volumebeleid 84 - 10
- Sluiten van AAW voor minst sterke groepen. Sociale vernieuwing of schrikbewind 84 - 10
- Van PCG-beleid naar sociale vernieuwing, verbreding van het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden 84 - 12
- Hoog tijd voor kwaliteit 84 - 18
- Fonds voor sociale projecten 84 - 19
- Onderwijsvoorrankingsproject wint gezonde Flevostedenprijs 84 - 20

- "Historische dag voor het opbouwwerk", presentatie Beroepsprofiel Opbouwwerkers 84 - 24
- Management-pakket voor zelfdiagnose 86 - 3
- Meer aandacht bepleit voor kwaliteitsontwikkeling opbouwwerk 86 - 5
- Evaluatie PCG-beleid 86 - 8
- Deel PCG-gelden ook volgend jaar "geoomerkt" naar 18 gemeenten 86 - 9
- Eerste hulp bij burenruzies 86 - 10
- Bewonersorganisaties bij elkaar op bezoek (Glasgow-Eindhoven) 86 - 12
- Bomen is zilver, planten is goud 86 - 22
- Ideeën voor de leefomgeving 86 - 28
- Voorzitters ondervraagd 87 - 3
- Glasnost in Stadskanaal 87 - 7
- Geen gestructureerde boel 87 - 11
- Psychiatrie en patiënt moeten in wijk integreren 87 - 16
- Meten is weten 87 - 18
- Reparatielawet AAW, repareren of slopen 87 - 21
- Bestrijding langdurige werkloosheid in de EG 87 - 22
- Zelfstandige opleiding wordt afstudeervariant 87 - 23
- Leergangen LOCO 87 - 25
- Succesvol ouder worden, uitreiking Emilie Knappertprijs 1990 87 - 28
- Werk en welzijn in sociaal vernieuwingsperspectief 88 - 35
- Aanklacht 88 - 43
- Het wel en wee van de beroepsprofilering 89 - 3
- Een bezoek aan Berlijn 89 - 6
- De integratie van Duitse "Aussiedler" 89 - 7
- Ereprijs voor dorp in het groen 89 - 10
- Slachtoffers aan de onderhandelingstafel 89 - 13
- Twee boeken over armoede 89 - 18
- Mensen met een lichamelijke handicap 89 - 20
- Documenten-analyse 89 - 25

Onderzoek

- Onderzoek naar sociale elektronische dienstverlening 82 - 35
- Een Apeldoorns informatienetwerk 82 - 36
- Wonen op het water 83 - 25
- Onderzoek naar sociale veiligheid "Er klopte iets niet" 84 - 7
- Renovatie stedelijke bewonersorganisaties 84 - 13
- Europees onderzoek naar perspectieven van de wijk 84 - 23
- Participatie van cliënten in de sociale zekerheid 86 - 27
- De man met de hamer, voorzitters ondervraagd 87 - 4
- Bestrijding langdurige werkloosheid in de EG 87 - 22
- De kaart van het opbouwwerk anno 1990 89 - 4
- Motiverend vrijwilligerswerk 89 - 12
- Uitkomsten NBO-enquête 90 - 42

Opinie

- Oratie dr. C. de Wit: Over de rede van het opbouwwerk 82 - 3
- Wethouder Brok: "Experiment additionele banenpool is tijdelijke regeling bij gebrek aan werk voor iedereen" 82 - 11
- Buurmeijer over additionele banen in collectieve sector "Tezijner tijd komt de vraag of de banen "gewit" moeten worden 82 - 15
- Integratie 84 - 3
- Is er iets mis met de banenpools 84 - 5
- Kees Stuurup op congres over gezondheidsvoorlichting "Sluit coalities met mensen zelf en organisaties dicht bij de straat" 84 - 15
- Sociale vernieuwing is groeiprocess met lange adem 86 - 13
- Harry Broekman: "Geef initiatief voor plannen sociale vernieuwing niet uit handen" 86 - 15
- Kwaliteitskloof 87 - 15
- Meten is weten in het opbouwwerk 89 - 15

Publicaties

- Invloed op het gemeentebestuur 81 - 64
- Ontwikkelingen op welzijnsgebied 81 - 64
- Voorlichting door patiëntenorganisaties 82 - 21
- Relatieverbeteringsproject in Haagse Laakkwartier 82 - 32
- Verslag conferentie "Kop op Zuid" 82 - 32
- Van volksbuurt tot stadswijk 82 - 34
- Arbeidsongeschiktheid en reïntegratie 82 - 34
- Vorming van lokaal welzijnsbestuur 83 - 24
- Stadsdeelraden en werkloosheidsbestrijding 84 - 6
- Map arbeidspools 84 - 6
- "Honkbalknuppel en politiestaat", De Omkering 84 - 8
- Racismebestrijding 84 - 9
- Verslag studiedag "Netwerkwikkeling en volksgezondheid" 84 - 14
- Sociale veiligheid 84 - 14
- Scholingsmogelijkheden jeugdwerkgarantieplan, "De verborgen agenda" 84 - 19
- Gids patiënteninformatie 1990 84 - 21
- Computercursussen voor kinderen in achterstandgebieden "Compudkid" 84 - 21
- Cahier roldoorbrekend werken 84 - 22
- Sociale innovaties 84 - 22
- 1992 "Conferentieverlag Europa" 85 - 48
- Onderzoek naar kwaliteit van het onderwijsvoorrangswerk 86 - 7
- Draaiboek burenrudies 86 - 11
- De praktijk van de sociale stadsvernieuwing 86 - 14
- Verslag afstemming opleidingen/werkveld 86 - 21
- Nestkast in de zure regen 86 - 24
- "Huurderssprekuren" 86 - 25
- Informatiebrochure voor huurdersorganisaties 86 - 25

- Verbeteringen van huurwoningen 86 - 26
- Is dit repareren of slopen 87 - 21
- Armoede of soberheid 87 - 25
- Bulletin sociale veiligheid 87 - 25
- De derde partner, bewonersorganisaties 87 - 26
- Europa 1992 en uitkeringsgerechtigden 87 - 26
- WAO-beweging en reïntegratie 88 - 42
- Publicaties Wesson 88 - 43
- Partners in de streek 89 - 9
- Begeleiden met beleid 89 - 15
- Bericht vanuit het Haags opbouwwerk 89 - 16
- Schade verhalen 89 - 19
- Positie-analyse bij doelgroepenorganisatie 89 - 20
- Over armoede gesproken 89 - 20
- Integraal ouderenbeleid 89 - 21
- Manifest schoon bouwen en wonen 89 - 22
- Brochure over zelfbeheer in de woonomgeving 89 - 24
- "Dat slaan we er wel uit" 89 - 35
- Handleiding boekhouden 89 - 35
- Buurtbeheer 90 - 41

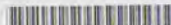
Cursussen/bijeenkomsten

- Leiding nemen in het dagelijks leven 83 - 24
- Opbouwwerk, vormingswerk en de patiëntenvereniging 83 - 26
- Beroepsprofiel opbouwwerker 83 - 26
- Banenpools 40+ 84 - 4
- Lokale gezondheidsinitiatieven 84 - 17
- Onderwijsachterstanden 84 - 20
- Basiscursus opbouwwerk 86 - 12
- Studiedagen over sociale vernieuwing 86 - 20
- Studiebijeenkomst over buurtbeheer 86 - 21
- Natuur- en milieueducatie & cultuureducatie 86 - 25
- Studiedag over kwaliteit vanuit patiëntenperspectief 86 - 26
- PCG-aanpak in Eindhoven: voorbeeld voor sociale vernieuwing? 86 - 26

- Lokaal beleid vernieuw(d)t 88 - 42
- Bewonersdag sociale vernieuwing 89 - 17
- Studiedag over lokale omroep en welzijn 89 - 35

Themanummers

- Sociale vernieuwing - ervaringen, gedachten en opties van gemeentebestuurders nummer 81
- LOCO - van kadercursus tot landelijk opleidingscentrum opbouwwerk nummer 83
- Werken aan milieu in de woonomgeving nummer 85
- De reïntegratie van arbeidsongeschikten nummer 88
- Lokaal gezondheidsbeleid nummer 90

HSA00100091
93
Tijdschriften MO

Jeugdwerk in de jaren negentig

De Stichting LIOSE (Limburgs instituut ter ondersteuning van het sociaal cultureel en educatief werk) organiseerde in juni 1990 een symposium over het jeugdwerk in de jaren negentig onder de titel 'Tussen hol vat en vuilnisvat'.

LIOSE wilde het professionele jeugdwerk – kinder-, tiener- en jongerenwerk – weer eens in de schijnwerpers plaatsen en tevens een impuls geven aan de verdere ontwikkeling ervan.

Op het symposium gaven een aantal inleiders een overzicht van de stand van zaken in het professionele jeugdwerk. Tevens werd ingegaan

op de actuele ontwikkelingen in het uitvoerende werk, in methodische aspecten en in het overheidsbeleid, drie elementen die nauw met elkaar samenhangen. Behalve het uitvoerende werk kwam ook het lokaal jeugdwerk aan bod.

De stichting LIOSE heeft de inleidingen en verslagen van de workshops gebundeld in een reader. De informatie heeft aan actualiteit nog niets ingeboet.

De reader kan besteld worden door overboeking van f. 17,50 (inclusief verzendkosten) per exemplaar op girorekening 1056325, t.n.v. Stichting LIOSE, te Roermond, o.v.v. ... ex. "Reader symposium Jeugdwerk". ■

Werken aan werk

Onder de titel "Werken aan werk: een gevarieerde methodiek en één loket voor de klant" organiseert Hogeschool De Horst op dinsdag 23 april 1991 een conferentie. De conferentie biedt informatie over nieuw ontwikkelde methoden om verschillende groepen werklozen via activering, begeleidingstrajecten, educatie en projecten toegang te verschaffen tot de arbeidsmarkt. Samenwerking en netwerkontwikkeling tussen de verschillende betrokken organisaties is daarbij erg belangrijk, maar vormt in de praktijk een knelpunt. Zeker nu de nieuwe Wet op de Arbeidsvoorziening van kracht is geworden, zijn de concurrentieverhoudingen verscherpt. Hoe in deze situatie toch een klantvriendelijk aanbod te creëren is een centraal thema van deze conferentie.

De conferentie is bedoeld voor professionals die op dit terrein werkzaam zijn of er binnenkort mee te maken krijgen, zoals: opbouwwerkers, arbeidsbemiddelaars, mensen werkzaam bij arbeidsbureaus en niet commerciële uitzendbureaus, werkgelegenheidsfunctionarissen, medewerkers van vrouw- en werkwinkels, migrantenwerkers en jongerenwerkers.

's Ochtends zullen een aantal deskundigen inleidingen verzorgen en kan er gediscussieerd worden. 's Middags kunnen twee presentaties van concrete projecten uit Nederland en België bezocht worden.

Voor meer informatie en opgave kan men terecht bij Hogeschool De Horst, tel. 03438-15544, toestel 40. ■

STICHTING LIOSE Limburgs Instituut ter ondersteuning van het sociaal-cultureel en educatief werk

Postbus 270
6500 AZ, Roermond
Telefoon: 0475 40001
Telefax: 0475 40001
Van 04:30-12:00

Jeugdwerk

